LIETUVIŲ

DIENOS

ALBINAS POCIUS, AUSTRALIJOS LB KRAŠTO VALDYBOS PIRMININKAS

LITHUANIAN DAYS
OCTOBER 1982

1982 M. SPALIO MĖN.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1982, Spalio Nr. 8 (327)

October, 1982 No. 8 (327)

Eina XXXII metai

Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS

English Editorial Staff

Antanas F. Skirius

Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį

Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.

Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 Single Copy $2.00

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRSELIAI/COVERS

FRONT COVER

ALBINAS POCIUS

Albinas Pocius, the current president of the Lithuanian Community of Australia and regional director of the Lithuanian Scout Association, was born December 13, 1918, in northern Zemaitija. However, part of his youth was spent in Klaipeda, where he finished high school.

From his youngest days, Albinas participated in the organizational life of Lithuania, joining the Scouts in 1930.

By 1934, he was already polishing his journalistic skills, first in student publications, then elsewhere. While sojourning in Germany after the war, he published the bi-weekly *Waiting for the Dawn.* Today he writes regularly for the Australian Lithuanian press and, as a member of the Journalism Association, for the Australian Press.

Albinas Pocius has lectured extensively throughout Australia and in Melbourne, where he presently resides.

He has remained active in the Lithuanian community of Melbourne since the first day of his arrival there, not only by participating in the Scouts of Lithuania, but by aggressively pursuing the Lithuanian cause as president of the Melbourne Chapter of the Lithuanian Community of Australia.

When the Socialist government of G. Whitlan recognized the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union, the Lithuanian Community of Melbourne, led by Albinas Pocius, was the first to resist. Since the Baltic Council of Australia, coordinator of the dissident movement, was headquartered in Adelaide, Albinas was chosen to represent all the Lithuanians of Australia.

Sydney and Adelaide staged one demonstration each, and Melbourne five. One protest consisted entirely of women. Melbourne also led the way in organizing a general demonstration in Canberra, the capital city.

After the opposition party's promise to revoke the ill-advised recognition following a future victory at the polls, Albinas joined the election campaign, which culminated in a defeat of the Socialists and the promised revocation four days later.

Albinas served as Melbourne's representative in the Lithuanian community of Australia for eight years before being elected to the national council.

He is also responsible for the Lithuanian Independence Day receptions which have been very successful in promoting the Lithuanian question in the presence of Australian government officials. These receptions are followed by an invitation to the gathered dignitaries for dinner at Albinas Pocius' private residence.

At the British Commonwealth Conference held last year, the Baltic Council, led by Albinas, brought up the sorry situation of the Baltic States. In addition, the rebuilding of the Soviet naval base in Tasmania was also halted.

Despite his numerous accomplishments, Albinas has remained humble. In his own frequent words, "We work not for ourselves, but for our homeland Lithuania, so that it will be free and independent once more!"

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Antanas Laukaitis—
Lietuviai Australijoje 3

V. B-tis
Neišsenkančios energijos veikėjas 4-6

Nauja Vliko Valdyba 6-7

Halina Didžiulytė Mošinskienė—
Dieviškoji Vincė (Atsiminimai) 7-8

Alė Rūta —
Lietuvių literatūros klasiko
V. Krevės atminimui 8-9

Pr. Visvydas —
Poezija, prašanti Dieviškos
Malonės (kritika) 10

Anatolijus Kairys —
Eilėraščiai 10

Algirdas Gustaitis —
Prisimenant Valstybinį Teatrą Kaune 11

Kotryna Grigaitytė —
Ant erelio sparno, eilėraštis 11

Netekome LD remėjo
Prel. L. J. Mendelio 12

Ignas Medžiukas —
Lietuvių kredito kooperatyvui
20 metų 14-15

Saulenė Katiliūtė —
Poezija 15

— ☆ —

ENGLISH SECTION

Albinas Pocius 2

The Issa Valley, Book Review by
Margis Matulionis 16

Sculptor Ramojus Mozoliauskas
by Ruta Skirius 17

The Lithuanian Wedding
by Liucija Baskauskas 18

Staff Sergeant Stanley Bender
by Henry L. Gaidis 20

Over 200 Attend Baltic Reception 21

Soviet Influence in the U.S. Courts 22

J. ANDRIAUS sudarytą LIETUVOS ŽEMĖLAPĮ, išleista Devenių Kultūrinio Fondo, galima užsisakyti:

Devenių Kultūrinis Fondas

P.O. Box 10782
St. Petersburg, Florida 33733

Kaina $6 ir 65c persiuntimas

Kun. K. Pugevičius, Lietuvių Religinės Šalpos direktorius New Yorke, rodo ir aiškina apie pogrindžio spaudą okup. Lietuvoje Australijos arkivyskupui Gleeson, dešinėje prel. Petras Butkus, Sydney lietuvių kapelionas.

Kun. K. Pugevičius š. m. kovo-balandžio mėn. šešias savaites važinėjo po Australiją, susitikdamas su valdžios ir spaudos atstovais bei lietuvių visuomenės veikėjais.

Rev. K. Pugevicius, director of the Lithuanian Religious Charity in New York, explains the state of the underground press in Lithuania to Australian Archbishop Gleeson. On the right, Msgr. Petras Butkus, Chaplian of the Lithuanians of Syndney.

Rev. K. Pugevicius spent six weeks in April and May of this year visiting Australia and meeting with government officials, the press, and members of Lithuanian organizations.

★ LIETUVIAI AUSTRALIJOJE ★

ANTANAS LAUKAITIS

Žengiant į ketvirtąjį mūsų gyvenimo Australijoje dešimtmetį, matome, kad Australijos lietuviai dar nėra pavargę ar išsisėmę ir savo lietuviškąjį darbą atlieka su dideliu ryžtu bei turtingumu. Nors jau lietuviškos kapinės ir daugėja mūsų vyresniaisiais, pasitraukusiais iš gyvųjų tarpo, tačiau jų įdėtas darbas nenuėjo niekais, nes jaunoji karta stoja į vyresniųjų vietas ir pamažu perima pareigas, veiklą ir darbą. Jeigu to darbo metodai dažnai yra kitoki, negu jie buvo prieš trisdešimt metų, tai tas dar nesako, kad lietuviškoji dvasia yra pašlijusi ar užgęsusi. Ne, ji ne tik kad neužgęsusi, bet daugeliu atveju net gerokai pagyvėjusi, išsiplėtusi, įgavusi naujas formas, net kitą tempą.

Jaunimas, daugiausia susibūręs į pačias didžiąsias jaunimo organizacijas, t. y. sporto klubus, skautus ir tautinius šokius, šiandieną yra labai smarkiai išaugęs, ir jų veikla yra tikrai nuostabi. Vien tik į sporto metines šventes suvažiuoja daugiau kaip 400 jaunuolių, atstovaudami dešimčiai lietuviškųjų sporto klubų. Po kiek mažiau susirenka skautai ir tautinių šokių šokėjai. Bet ir jie yra aktyvūs, ryžtingi.

O kaip su socialiniu gyvenimu? Beveik visuose, tiek didesniuose, tiek mažesniuose miestuose, yra lietuvių namai arba klubai. Jie, lietuvybės atžvilgiu, atlieka labai didelį darbą, ir juose yra viso lietuviško mūsų gyvenimo pagrindai.

Eilę metų labai gerai veikia mūsų chorai, savo gražia lietuviška daina arba giesme mus linksmindami koncertuose, pobūviuose, bažnyčiose. Lygiai tokį pat turiningą kultūrinį bei meninį darbą atlieka mūsų teatrai, meno grupės, paskiri menininkai, dailininkai, rašytojai, poetai ir kiti kultūrininkai bei mūsų pavyzdingai vedamos bibliotekos. Lietuviškoji spauda Australijoje taip pat yra artima mums ir ji, kartu su radijo valandėlėmis, yra mūsų gyvenimo rodikliai.

Dvasiniame gyvenime mūsų bažnyčios ir lietuviai kunigai šalia pastoracinio, atlieka ir didelį lietuvišką vaidmenį.

Gi viso mūsų lietuviškojo gyvenimo kelrodžiai yra Krašto valdyba ir paskiros bendruomenių valdybos. Jų darbas yra nelengvas, tačiau jie įstengia Lietuvos ir lietuvio vardą kelti visomis progomis ir prieinamais būdais. Visa tai rodo, kad Australijos lietuvis yra ne tik gyvas, bet ir veiklus bei pajėgus ir tikisi dar daugelį metų nesudegti karštoje Australijos saulėje.

Neišsenkančios energijos veikėjas

Albino Pociaus, Australijos LB krašto valdybos pirmininko, LSS Australijos Skautų rajono vado biografijos bruožai

Albinas Pocius gimė 1918 m. gruodžio 13 d. šiaurės Žemaitijoje, bet dalį jaunystės, iki karo tarnybos, praleido Klaipėdoj, kur baigė ir gimnaziją.

Skautuose ir spaudoje

Nuo pat jaunų dienų įsitraukė į visuomeninę veiklą, jau 1930 metais įstodamas į skautus.

A. Pociui nesvetimas nė spaudos darbas: rašinėti ir spaudoje bendradarbiauti pradėjo 1934 m., iš karto moksleivių lairašty, paskui ir kitur. Po karo Vokietijoje, Britų zonoj leido dvisavaitinį žurnaliuką "Aušros belaukiant" su priedu skautams "Budėk". Dažnai savo straipsniais reiškiasi Australijos lietuvių savaitinėje spaudoje — "Mūsų Pastogė" ir "Tėviškės Aidai". Būdamas Žurnalistų Sąjungos narys, šalia lietuvių spaudos dažnai patenka ir į australų spaudą. Su paskaitomis yra aplankęs Adelaidės, Sydney, Geelonro ir Latrobe Valley lietuvių kolonijas, nekalbant jau apie Melbourną, kur A. Pocius gyvena.

Atvykęs į Australiją, pirmiausia įsteigė Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugiją ir jai pirmininkavo. Apie penkerius metus buvo Karių Veteranų Ramovės Melbourno skyriaus sekretorius.

Borisui Dainučiui vadovaujant lietuvių skautų Australijos rajonui, skautininkas Albinas Pocius rajono štabe ėjo spaudos ir švietimo skyriaus vadovo pareigas, kartu redaguodamas "Australijos Lietuvyje" ir vėliau "Mūsų Pastogėje" skautų skyrių "Po svetimu dangumi" apie porą metų. Vėliau apie 15 metų vadovavo Melbourno Skautininkų Ramovei. 1982 m. išrinktas Lietuvių Skautų Sąjungos Australijos rajono vadu.

Bendruomenėje ir kitur

Bendruomenės veiklą A. Pocius pradėjo Belbourno Lietuvių Namų Tarnyboje, kur išbuvo daugiau kaip šešerius metus Tarybos nariu arba vicepirmininku, kartu dalyvaudamas ir apylinkės valdyboje.

Vos tik A. Pociui pradėjus eiti Melbourno Apylinkės pirmininko pareigas, G. Whitlano vadovaujama socialistinės Australijos darbiečių vyriausybė paskelbė Baltijos tautų inkorporacijos į Sovietų Sąjungą pripažinimą. Melbourno lietuviai neišsigando ir pirmieji pasipriešino, reikalaudami pripažinimą atšaukti. Visai kovai

Dr. K. Bobelis, Vliko pirm., su Australijos LB Krašto valdybos pirm. Albinas Pocius, Melbourne, Lietuvių Namuose per per Birželio tragiškų įvykių minėjimą padėję vainiką prie karių paminklo š. m. birž. 20.

VLIK president Dr. K. Bobelis and Albinas Pocius in the Lithuanian Home in Melbourne at the commemoration of the tragic days of June, 1940.

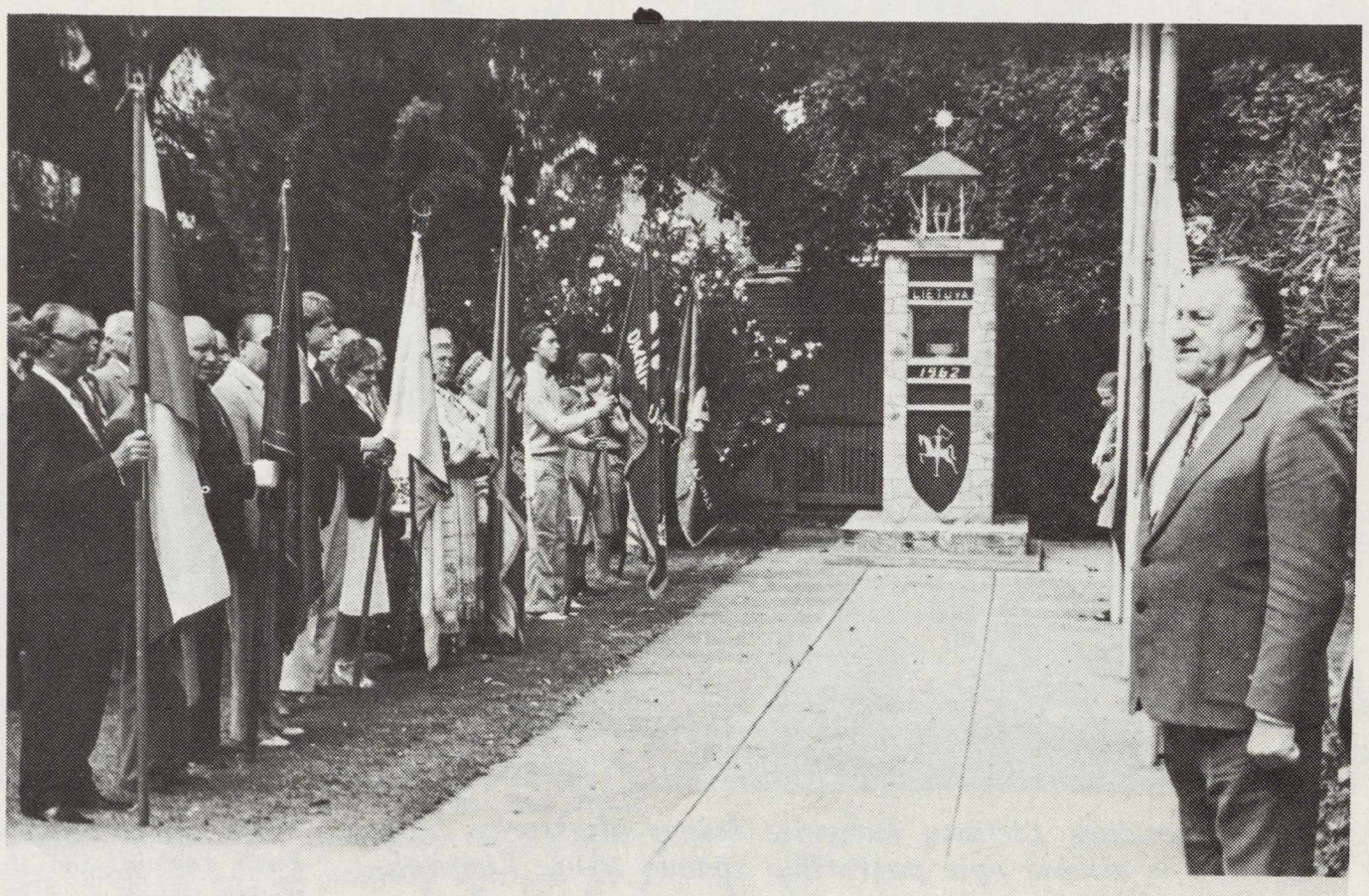

Krašto valdybos pirm. Albinas Pocius kalba Adelaidėje per Vasario 16 minėjimą pakeliant vėliavas prie bažnyčios.

Albinas Pocius, president of the Lithuanian Community of Australia, speaks in Adelaide during Lithuanian Independence Day ceremonies.

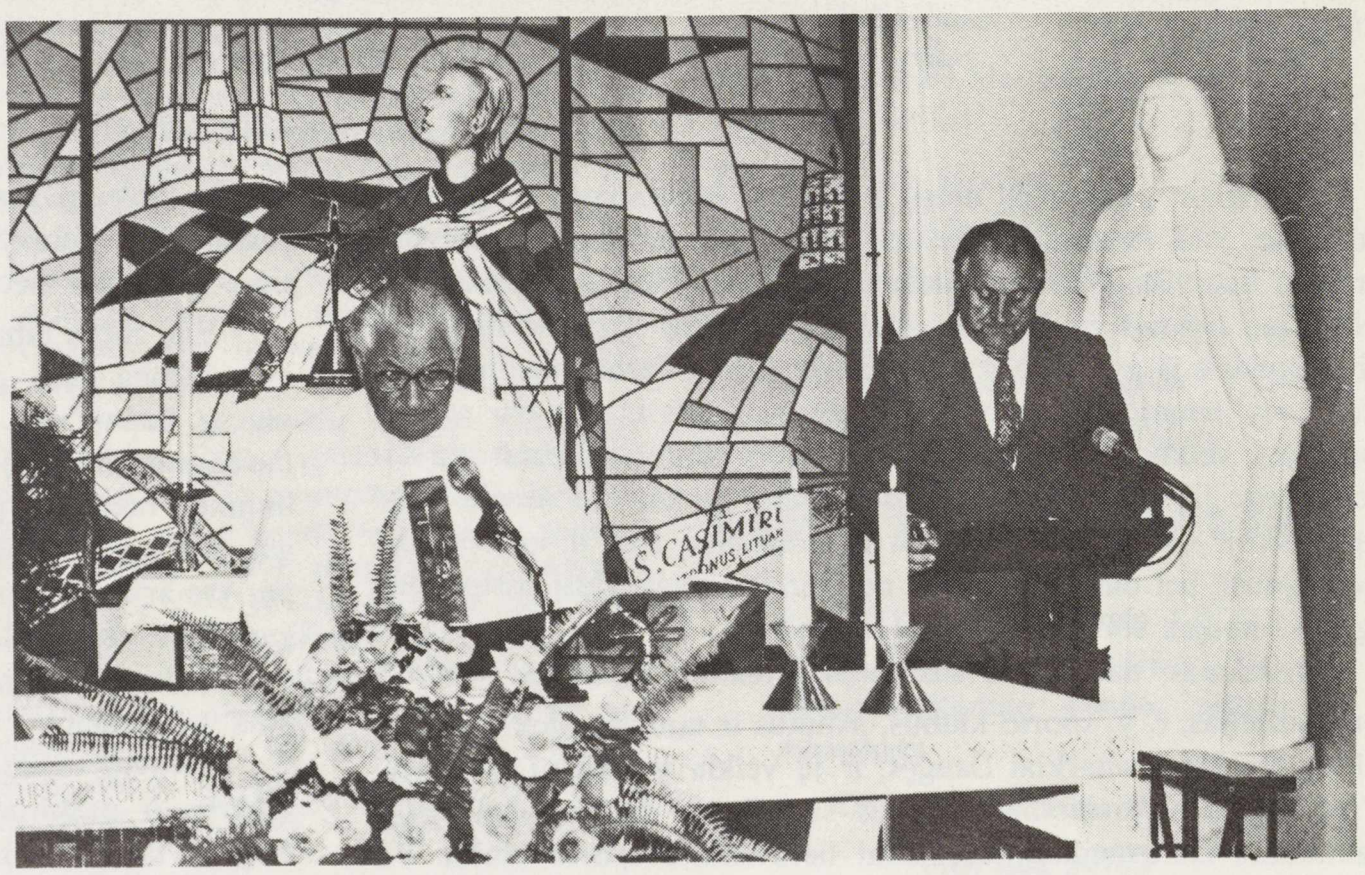

Per Vasario 16 pamaldas Krašto valdybos pirm. Albinas Pocius skaito lekciją ir maldą už Tėvynę; Adelaidėje pamaldas laiko kun. Albinas Spursgis.

Albinas Pocius reads a prayer during a mass commemorating Lithuania's independence on February 16, celebrated in Adelaide by Rev. Albinas Spursgis.

vadovavo Australijos Pabaltiečių Taryba (Baltic Council of Australia) su būstine Melbourne; kadangi Krašto valdyba buvo Adelaidėje, tai Albinui Pociui buvo pavesta Pabaltiečių Taryboje atstovauti visai Australijos liet. bendruomenei.

Sydney ir Adelaide surengė po demonstraciją, o Melbournas — penkias. Viena demonstracija buvo vien tik moterų. Melbourniečių iniciatyva taip pat buvo surengta bendra demonstracija Australijos sostinėje Canberroje, kur kalbėjo 16 opozicijos parlamentarų.

Opozicijai pažadėjus, kad, jei laimės rinkimus, atšaukti tą neteisėtą pripažinimą, Albinas Pocius įsijungė ir į Pavergtųjų Tautų Tarybą, kad bendromis jėgomis sudarytų vieningą frontą pripažinimui atšaukti. Opozicijai laimėjus rinkimus, pripažinimas buvo atšauktas per keturias dienas. Čia labai stipriai pasireiškė ir Tasmanijos lietuviai, apsijungę į Help organizaciją.

Albinas Pocius Melbourno lietuvių bendruomenei vadovavo net keturias kadencijas, apie 8 metus. Pereinant į krašto valdybą, buvo išrinktas Melbourno Apylinkės garbės nariu.

Apdovanotas Karaliaus Mindaugo ir Vilniaus Universiteto žymenimis ir skautų ordinu "Už nuopelnus".

Australijos LB krašto pirmininko pareigose

1980 m. Krašto Tarybos suvažiavime išrinktas į Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybą ir sėkmingai eina jos pirmininko pareigas.

Albinas Pocius didelės energijos ir pil-

Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyba. Sėdi — iš kairės: Birutė Prašmutaitė, Australijos Lietuvių jaunimo s-gos pirm. ir Krašto valdybos narė jaunimo reikalams, dr. K. Bobelis, Krašto valdybos sekr. Irena Tamošaitienė, Albinas Pocius, Krašto valdybos pirmininkas. Stovi: Ričardas Šemetas, Melbourno, apyl. pirm., Tamošiūnas, Krašto vald. vicepirm. ir narys Kultūros reikalams, Juozas Krikščiūnas, ižd., Povilas Baltutis, Švietimo reikalų vadovas, ir K. Lynikas, Tautos Fondo atstovybės pirmininkas.

Dr. K. Bobelis, VLIK president, with the governing board of the Lithuanian Community of Australia. Seated, from the left: Birute Prasmutaite, chairperson of the Lithuanian Youth Association of Australia; Dr. K. Bobelis; Secretary Irena Tamosaitis, Albinas Pocius, president. Standing: Ricardas Semetas, president of the Melbourne area; national vice president Tamosiunas; treasurer Juozas Kriksciunas; K. Lynikas, president of the National Fund.

Australijos ministeris pirmininkas Malcolm Fraser (vidury), Mrs. T. Fraser ir Australijos LB Krašto valdybos pirmininkas Albinas Pocius.

Australian Prime Minister Malcolm Fraser [Center], Mrs. Fraser and Albinas Pocius, president of the Lithuanian Community of Australia.

Vasario 16 minėjimo priėmimo metu — kalba senatorius Greenwood, kairėje — Algis Šimkus, vidury — Krašto valdybos pirm. Albinas Pocius.

Senator Greenwood during Lithuanian Independence Day ceremonies. On the left: Algis Simkus. Center: Albinas Pocius.

nas naujų sumanymų veikėjas. Jis pirmasis pradėjo Vasario 16 minėjimų išvakarėse rengti priėmimus — Independence Day Reception — Australijos parlamentarams, kur dalyvauja senatoriai, ministeriai, vyskupai ir įvairių valstybių konsulai. Kiekvienais metais ateina ir Jungtinių Amerikos Valstybių konsulas su žmona.

Tų prėmimų metu susidaro lietuviams naudingų pažinčių ir po priėmimų oficialiosios dalies kasmet dalis ministerių ir senatorių dar nuvažiuoja pas mūsų pirmininką į jo privačius namus vakarienei. Manau, kad jeigu tai kas nors padarytų iš mūsų išsigarsinusių "veiksnių", tai rašytų apie tai visus metus, bet Melbourne tai laikoma paprastu dalyku.

Pirmininkaudamas Krašto valdybai, A. Pocius neapleidžia ir kitų pareigų. Dabartiniu metu jis vadovauja Australijos Pabaltiečių Tarybai — yra Baltic Council of Australia President; taip pat yra Pavergtųjų Tautų Tarybos — Captive Nations Council of Victoria President; Etninių Bendruomenių Tarybos narys; Australų antikomunistinės organizacijos "Freedom Coalition" valdybos narys. Daugiau kaip trejus metus vadovavo Melbourno Lietuvių Radijo valandėlei 3-E. A. stotyje.

Paskutiniuoju metu, padedant Alberto Bladzevičiaus vadojaujamam Lietuvių Dienų Komitetui, sparčiai ruošiasi Melbourne įvykstančioms Australijos Lietuvių Dienoms šių metų gruodžio 26 - 31 dienomis, į kurias rengiasi atvažiuoti Kanados liet. sportininkai ir Los Angeles jaunimo ansamblis "Spindulys". Su jais, tikimės, atvyks ir daugiau Amerikos lietuvių.

Po Lietuvių Dienų Melbourne įvyks visos Australijos lietuvių Skautų rajoninė stovykla, į kurią taip pat laukiami svečiai.

Pabaigai...

Baigiant norėtųsi priminti, kad pernai per Melbourne įvykusią Britų Šeimos Narių — British Commonwealth — konferenciją Albino Pociaus vadovaujama Pabaltiečių Taryba iškėlė Pavaltijo laisvės klausimą. Šis reikšmingas faktas, atrodo, praėjo daugelio lyg ir nepastebėtas, tačiau jis nebus užmirštas Pabaltijo laisvės kovų grandinėje. Taip pat daugelio nepastebėtas praėjo ir rusų laivų remonto bazės statybos Tasmanijoje sustabdymas, kurį atliko Melbourno lietuvių bendruomenė ir Tasmanijos Hellp organizacija.

Albinas Pocius yra labai kuklus ir reklamos nemėgsta. Jis nekartą yra išsitaręs: "Dirbam ne sau, bet mūsų visų tėvynei Lietuvai, kad ji vėl būtų laisva ir nepriklausoma".

Galbūt mūsų pirmininkas savo energinga veikla ir kam nors "saulę užstoja", ir ne visada norime jo darbus įvertinti, bet iš lietuvių išeivijos istorijos lapų jo veiklos niekas negalės išbraukti.

V. B-tis

Kalba Adelaidės LB apylinkės pirmininkas Č. Zamoskis. Dešinėje — Australijos LB Krašto valdybos pirm. Albinas Pocius.

Adelaide regional president C. Zamoskis. On the right, Albinas Pocius, national president.

NAUJA VLIKO VALDYBA

Kovo 13 d. Washingtone septynių valandų ilgio posėdyje buvo aptartos sekančių trijų metų Vliko valdybos darbo gairės ir pasiskirstyta pareigomis.

Valdybos pirmininkas dr. Kazys Bobelis plačiai išdėstė ateities darbo galimybes ir pabrėžė, kad jis remiasi buv. Vliko vice pirmininko inž. Liūto Griniaus formuluotu darbo plano ir valdybos struktūros pasiūlymu. Šis pasiūlymas buvo pristatytas Vliko Tarybai 1981 metų gruodžio 12 d. posėdyje.

Valdybos posėdžio pabaigoje, aptarus ateities reikalus, pirmininkas paprašė dr. Domą Krivicką priimti pastovaus valdybos pirmininko pavaduotojo pareigas ir pakvietė dr. Kostą Jurgėlą pasilikti vice pirmininko pareigose palitiniams reikalams. Valdybos sekretorium pasiliks dr. Jonas Stiklorius, o teisine patarėja -- dr. Elena Armanienė. Į valdybą įėjo du nauji nariai: Nijolė Šlapelytė-Vaitekūnienė, kuri priėmė vice pirmininkės pareigas žmonių teisių reikalams ir dirbs komisijoje su dr. Aleksandru Plateriu ir Elvyra Šikšnyte-Vadopaliene; ir Vytautas Jokūbaitis, kuris priėmė vice pirmininko pareigas lietuvių tarporganizaciniams reikalams. V. Jokūbaitis sudarys šiems reikalams tvarkyti komisiją Clevelande su nariais iš Kanados. Dr. Jokūbas Stukas priėmė vice pirmininko pareigas informacijai amerikiečių spaudai ir radijui. Agr. Jonas Daugėla (posėdyje nedalyvavęs) sutiko būti valdybos nariu ir rūpintis lietuvių spaudos informacijos reikalais. Inž. Liūtui Griniui pirmininkas siūlė priimti vice pirmininko titulą, tačiau jis jau prieš tris mėnesius buvo pareiškęs asmeniškas rezervacijas ir tik vasario mėnesį sutiko įeiti į valdybą nariu. Pereitoje valdyboje inž. L. Grinius buvo vykdomojo vice pirmininko pareigose. Buv. vice pirmininkas informacijos reikalams, dr. Jonas Balys, iš Vliko valdybos pasitraukė pereitų metų gruodžio mėnesį.

Naujos valdybos pareigų pasiskirstymas rodo gerą kryptį. Pirmiausia, pavyko išspręsti pastovaus pirmininko pavaduotojo klausimą. Valdybos pirmininkas dr. K. Bobelis yra praktikuojantis chirurgas ir gyvena Floridoje. Jis aktyviai dalyvauja JAV respublikonų partijos įvykiuose, ir jo laikas yra labai ribotas.

Dr. Domas Krivickas jau 1979 m. buvo kviečiamas priimti pareigas Vliko valdyboje, bet iki šio laiko jų atsisakydavo. 1978 m. jis buvo Lietuvių Fronto Bičiulių ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybų remiamas Vliko valdybos pirmininko pareigoms. Priėmęs pirmininko pavaduotojo pareigas, jis žada išspręsti Vliko-PLB santykių klausimus ir vystys 1981 metų Vliko seime savo paskaitoje išdėstytą propramą. Kaip pirmininko pavaduotojas, dr. D. Krivickas taip pat vadovaus "mažajam Vlikui", tai yra, Washingtone gyvenančiai valdybos daugumai ir šauks jos posėdžius kas maždaug pora savaičių. Ši pakaita turėtų smarkiai padidinti valdybos darbingumą. Dr. D. Krivickas taip pat patars vice pirmininkės N. Vaitekūnienės vadovaujamai žmonių teisių komisijai. Šiuo būdu bus išspręstas anksčiau dr. D. Krivicko pirmininkautos Žmonių Teisių komisijos padėtis. Galop, dr. D. Krivickas patars vice pirmininkui V. Jokūbaičiui vystant Vliko ryšius su lietuvių organizacijomis.

Nukelta į pusl. 7.

Halina Didžiulytė Mošinskienė

DIEVIŠKOJI VINCĖ

Atsiminimų pluoštelis solistės sukakčiai

Gal būt atrodo pigiai sentimentalu, kai žmogus ima klaidžioti attsiminimų lankose... "Kam gyventi praeitimi? Tai yra pirmas senatvės požymis. Tai yra stabdis progresui... reikia eiti su gyvenimu, nereikia atsilikti, nes nebepasivysi pirmyn nubėgusių..." O taip! Reikia neatsilikti, reikia skubėti su visais ir visur. Skubėk rytą į darbą, skubėk iš darbo, skubėk pavalgyti, skubėk miegoti, skubėk ilsėtis ir.. skubėk numirti. Visi skuba ir taip skubėdami nespėja nė atgal pažvelgti. Žmonės susitinka kaip stotyse, kai 'pravažiuojantys traukiniai valandėlei stabteli — vos spėjo pasisveikinti, jau skuba "sudiev" sakyti — neįdomu nei iš kur, nei ko važiuoji.

Tačiau atsitinka, kad nebenori bėgti su visais. Staiga stabteli ir atsigrįžti. Ir matai, kad nubėgtas kelias toks tolimas — jis nuvingiuoja pro jūrių marių amžiną bangavimą, pro kalnus ir slėnius, pro miškus ir miestus ir, jei dar nepaskendo užuomarštyje ūkanose, tai sustoja, štai, Kaune.

— — — — — — —

— — Mielas Kaunas, mielas mūsų jaunystės lopšys. Jis liko neatskiriama mūsų kartos gyvenimo dalimi. Jis davė mums poetų, rašytojų, menininkų, mokslininkų, muzikų... Jis davė mums Valstybinį teatrą, kuriame pasirodydavo ir išsiskirdadavo savieji talentai scenos didingo ir amžino meno.

Čia aš pamačiau ir išgirdau pirmą kartą operą "Carmen", ir jos pagrindiniuose vaidmenyse buvo: Vincė Jonuškaitė - Carmen, Kipras Petrauskas - Don Chose, Aleksandra Staškevičiūtė - Micaela.

Mūsų grupelė — du studentai humanitarai ir trys studentės: odontologė, humanitarė ir biologė. Už pusę kainos nusipirkę valandą prieš vaidinimo pradžią bilietus, sėdime "iškilmingai" ložėje, arti scenos. Parteryje ir kitose ložėse sėdi puošnios damos, mirgėdamos išsiuvinėtomis blizgučiais sukniomis, viena kita ir brilijantais. Šukuosenos pas Muralį ar Rubšį sudėstytos, lūpos "širdele"išdažytos, aplink akis tamsūs šešėliai, kad tik paslaptingesnis būtų žvilgsnis į kaimyną.

Matome iš viršaus ir vieną kitą kolegę vakarine suknele pasirėdžiusią, kokio nors studento-valdininko peties atsirėmusią, pirštiniuota rankute mosikuojančią savo pažįstamai... O mums taip linksma ten viršuj, ložėj! Mes visi tik ką iš paskaitų — pirštai rašaluoti, rankovės gerokai pratrintos (mano net, užadytos!) univerkos suolus bezulinant. Merginų šukuosenos — kaip Dievas davė. Kieno natūraliai garbanojasi plaukai, dar pakenčiama "frizūra", gi mūsų biologė tai šukomis prismeigusi ant akių krentantį kuokštą, sudulkėjusios bliuzelės apykaklę paslėpusi po vilnoniu šaliku... Kolegos barzdas nuo ryto nusiskutę (retai sutiktumei Kaune studentą apsileidusį!). Vieno toks išaugtinis švarkelis, vos už alkūnių rankovės ištenka, kaklaraištis kaip botagėlis susisukęs, bet užtai "pirmosios meilės" rankutėmis išaustas ir abiturientų baliuje atminimui padovanotas.

Kitas gi, istorikas, visai dailiu išeiginiu švarku, tik iš batų pro suplyšusią kojinę ružavas kulnas švyti (matyt, nepastebėjo ar pamiršo, kad kulną nudašytų rašalu), bet čia ložėje niekas nemato, nesvarbu.

Šviesos užgeso. Uvertiura. Triukšmingas "toreadoro" maršas G. Bizet — šios operos kūrėjo — temperamentu mus kaitina. Mes atsilošiame minkštuose atlošuose. Melodija veja melodiją — svajinga, melancholiška, grėsminga ir aistros kupina ji neša mus į užburtą operos pasaulį.

Uždanga pakyla. Mes susiliejame su šiuo burtų pasauliu ir jame gyvename: juokiamės, kenčiame, pykstame ir... mirštame.

Po kiekvieno veiksmo uždangos (su nepamirštamos "rūtos šakele"!) plojame tiek, kad net delnai užkaista. Mano kolegos, tampydami mano megztuko vos besilaikančią rankovę, šaukia man: "Klausyk tu, Jonuškaitė dieviška! Nepaprasta... Biiis... Biiis!" — persivėrę per ložės kraštą jie šaukia, ir jų šviesios čiuprynos užkritusios jiems ant akių...

O aš žiūriu į Vincę, jos šypseną, grakščius reveransus ir stebiuosi, kaip jinai gali taip pasikeisti scenoje. Ir man atbėga netolimos praeities prisiminimai, kai ją teko matyti Panevėžio gimnazijoje surengtame koncerte. Tada į sceną išėjo tokia kukli, šviesiais trumpučiais plaukais panelė, savo šiltu mėlynu žvilgsniu mums nusišypsojo ir uždainavo: "Vai aš našlaitėlė, didi vargdienėlė", o vėliau ji dainavo F. Šuberto baladę "Erlkoenig", ir aš apsiverkiau, prisimindama savo neseniai mirusį broliuką.

Po koncerto panelė Jonuškaitė priėjo prie mano tėvelio, maloniai pasisveikino ir kitiems pristatė: "Daktaras Didžiulis išgelbėjo mane nuo mirties, kai buvau susirgusi šiltine. Tai jis liepė mano mamai nukirpti mano šviesias kasas..." Ir ji padavė ranką ir man. Bet kas buvau aš? Tik kukli gimnazistukė...

... Ir štai scenoje "Carmen" vaidmenyje toji pati, tikra aistringa ir žavi čigonė. Ir mums rodosi, kad iš tikrųjų Kipras — Don Chos — ją įsimylėjęs, nors ji labai žiauri ir išdidi. Mes visi buvome taip apsvaigę, kad kolegos net prakaitą šluostė nuo kaktos ir vis kartojo: "Štai turime mūsų operos primadoną. Ji nepaprasta, ji nuostabi. Grakštumas, vaidyba ir balsas — dieviška, dieviška!

Nuo to karto tikrai nepraleidau nė vienos operos, kurioje dainavo "dieviškoji Vincė". Mačiau "Pikų Damą", "Aidą", "Trubadūrą", o "Carmen"' labiausiai įstrigo, kai buvo Vincės Jonuškaitės Zaunienės 10 metų scenos jubiliejus. Čia Vincė pasirodė visa savo balso ir artistinio talento apogėjuje. Spektaklis praėjo kaip nuostabus sapnas. Po kiekvieno veiksmo visi staugte staugė: "Biiis... Biiis!"

Paskutiniam veiksmui užsibaigus publika dar nesiskirstė.

Ir štai pasikelia uždanga.

Scena nuo viršaus iki rampos užstatyta palmių ir tropikų gėlių vazomis, krepšių ir gėlių puokščių gausybė. Susižavėjimo banga pagavo publikos dėmesį ir pasipylė aplodismentų griausmas. Į sceną iškvietė jubiliatę Vincę — nuostabiai puošnią Carmen. Prasidėjo sveikinimai. Jiems nebuvo galo. Man atrodė, kad visas Kaunas sveikina mūsų operos primadoną.

Į sceną išėjo senukas generolas Bulota pilna uniforma, priėjo prie Jubiliatės smulkiais žingsneliais, ritieriškai pakėlė jos ranką prie lūpų, o Carmen jį į skruostą pabučiavo. Salėje pakilo toks šauksmas, tokie aplodismentai, visa publika plojo ir plojo sustoję, pasišokinėdami, šaukdami, kaip tegali didis džiaugsmas ir triumfas pasireikšti.

Tą vakarą išeidama iš teatro išsinešiau neužmirštamą įspūdį, kaip tą don Chose ariją:

"Gėlę, kurią man dovanojai,
Vis prie širdies ją nešioju,
Nors seniai nuvyto ji,
Bet atminimais vis brangi"

Tikėk, tikėk tais žodžiais, brangioji Vince, mūsų Lietuvos operos primadona.

Nukelta į 8 psl.

Vincės Jonuškaitės sukurti Carmen vaidmenys:

Vincė Jonuškaitė interpreting Carmen.

Vliko valdyba šiame posėdyje taip pat nutarė pakeisti Eltos raštinės vedėjos Margaritos Samatienės titulą iš "Office Manager" į "Executive Manager", bet paliko lietuvišką pareigų pavadinimą. Raštinės reikalų priežiūra buvo pavesta valdybos pirmininko pavaduotojui dr. D. Krivickui.

Naujos valdybos iždininko pareigas priėmė dr. E. Armanienė. Kelios dėmesio reikalingos pareigos kol kas liko nepaskirtos. Jų tarpe yra Eltos priežiūra ir jos tobulinimas, informacijos rinkimas, Lietuvos padėties studijos, leidinių ruoša, Vliko organizacijos reikalų vystymas.

Nauja valdyba turi teisę kooptuoti dar tris valdybos narius ir gali savo pajėgumą praplėsti, sudarydama komisijas. *Sp.*

LIETUVIŲ LITERATŪROS KLASIKO V. KRĖVĖS ATMINIMUI

Tokia antrašte pradedu savo kalbą *) apie literatūrinę Vinco Krėvės kūrybą: tik jo atsiminimui, tik žvilgsniui — lyg pro mažą langelį — į jo didžiulį kūrybos ruimą ir į jo raštų svarbą lietuvių tautai.

STUDIJOS, MOKSLAS, KŪRYBOS PRADŽIA

Kiek geriau šio rašytojo kūrinius pažinti, reiktų bent poros semestrų kurso, kasdien bent porą valandų ir gal kelių seminarų; tada, beskaitant ir benagrinėjant, per ilgesnį laiką, atsivertų jo kūrybos idėjų, sudėtingų personažų ir savotiško stiliaus bei skambios, lyrinės, muzikalios jo raštų kalbos supratimas ir grožis. Per šią trumpą akademinę valandą, šiuo tik pažvelgimu, tik jo dalies kūrinių suminėjimu, noriu bent išreikšti pagarbą, jo 100 metų gimimo sukakties proga, mūsų labai pamėgtam literatūros profesoriui Kauno ir Vilniaus universitetuose.

Pradėdama Krėvės kūrybos apžvalgą, turiu jums priminti, kad niekada, iš jokių paskaitų ar minėjimų, autoriaus tiek gerai nepažinsite ir niekada jo didžiau nepagerbsite, kaip skaitydami jo raštus. O išeivijoje mums visiems jo raštai prieinami, nes yra išleista nemažai jo kūrybos leidinių, be to, Lietuvių Enciklopedijos leidykla Bostone yra po rašytojo mirties išleidusi šešis jo raštų tomus, kur maždaug ir telpa visa rinktinė Krėvės kūryba; kas tik norėtų, gali iš leidėjo J. Kapočiaus vieną ar kitą, o gal ir visas knygas užsisakyti; tai ir būtų autoriui dėmesys ir pagarba, kuris buvo mūsų, išeivių-tremtinių likimo brolis, taip dar troškęs ir svajojęs grįžti į Lietuvą, bet amžinai atgulęs Philadelphijos kapinėse.

Iš ... Krėvės biografijos žinome, kad jis buvo ne vien grožinės literatūros kūrėjas, o taip pat, profesorius-mokslininkas, redaktorius ir pačioj jaunystėj — didelis lietuvių tautosakos rinkėjas ir užrašytojas. Visa tai primenu, nes šis gyvenimo faktorius ir buvo jo kūrybos pagrindu bei šaltiniu, didžiąja inspiracija, kuri neužgęso iki pat jo senatvės.

Po studijų Vilniuje, Krėvė gilino savo žinojimą kalbų, literatūros ir filosofijos bei Rytų religijos srityse — Rusijos, Lenkijos ir Austrijos univeritetuose, įsigydamas magistro laipsnį kaip indoeuropiečių kalbų specialistas ir Filosofijos daktaro laipsnį, kuris jam suteikė teisę dėstyti aukštosiose mokslo institucijose. Jis buvo ruošiamas profesūrai Rusijoj, numatyta jam gera ten vieta, jeigu atsižadės katalikų tikėjimo. Bet Krėvė savo tikėjimo neatsižadėjo, kas parodė jo būdo ir principų tvirtumą, užtat gavo tik gimnazijos mokytojo vietą Baku mieste ir ten pat Liaudies universitete vakarais dėstė budizmą. Žymiai vėliau už darbus tautosakos srity suteikė jam garbės daktaro laipsnį ir Latvijos universitetas.

Nepriklausomybę atgavus, Krėvė, žinoma, grįžo į Lietuvą ir tiktai gimtojoj šaly pilnai išsiskleidė jo mokslinė veikla ir jo literatūrinės kūrybos žiedai.

Mokslinius kalbų srities straipsnius Krėvė spausdino tautinės krypties laikrašty "Viltis" Vilniuje, paskui "Tautos žody" ir kituose žurnaluose bei laikraščiuose. Jis pats redagavo "Švietimo darbus" (1920-22 m.), jau dirbdamas Lietuvos universitete Kaune — "Humanitarinių mokslų fakulteto raštus" (1925-27 m.), "Tauta ir žodis" (1924-31), "Mūsų tautosaką" (1930-36 m.), "Darbus ir Dienas" (1930-40), ir kitus leidinius, daug juose ir savo paties darbų spausdindamas.

Krėvė turėjo didžiulę biblioteką; tai rodo, kad jis į savo mokslinį ir kūrybinį darbą žiūrėjo rimtai, atsakingai, nepsitenkindamas vien savo talentu ir nesiremdamas fantazija ar nuovoka; užtat jis įvairiuose darbo sluoksniuose užsipelnė didelį pasitikėjimą ir autoritetą.

Yra likę daugybė Krėvės išsisklaidžiusių laiškų, dokumentų, atsiminimų, kuriuose išryškėja rašytojo asmenybė ir kurie taip pat turėjo įtakos jo paties kūrybai, o taip pat mums turi didelės reikšmės jo gyvenimą ir jo kūrybą išnagrinėti.

Po jo mirties (1954 m.) iš pradžių okupuotoje Lietuvoje net jo vardas buvo ignoruojamas, Krėvė buvo pasmerktas, jo raštai — "uždraustas vaisius", bet už poros-trejų metų ir vėl pradėti spausdinti jo raštai, net atskirais leidinėliais pasirodydavo; o pernai (1981 m.) Vilniuje, Kosto Korsako suredaguota, išėjo net 568 puslapių knyga, pavadinta "Vincas Krėvė-Mickevičius". Tai Krėvės straipsnių, laiškų, įvairių dokumentų ir kitų žmonių apie jį atsiminimų rinkinys, kurį paruošė Lietuvių kalbos ir literatūros institutas prie Mokslų akademijos.

IŠ KUR MEDŽIAGA KŪRYBAI

Iš kur gi sėmėsi Krėvė medžiagos savo gausiai ir įdomiai kūrybai? Jo paties pasisakymu, iš istorinių rusų ir lenkų autorių veikalų, iš Teodoro Narbuto 9 tomų Istorijos ir iš Kronikų apie Lietuvą, dar kryžiuočių ir slavų rašytų. O kūrybos tikslas: atvaizduoti senovės lietuvių narsumą, kad ir ateities jaunimas tuo didžiuotųsi. Kas jam suteikdavo minčių atskiriems pasakojimams? Ogi koks rastas laukuose akmuo, ar įdomesnis kalnelis, ežeras... Taip atsitiktinėmis temomis parašyta "Padavimas apie Margirį", "Užkeikta merga", "Gilšė", "Milžinkapis" ir kiti.

Krėvė yra bandęs ir eiliuoti, bet daugumą jo raštų — proza, kur tačiau jaučiama, kaip ir lyrikoj muzikalumas, tam tikras — originalus — ritmas.

Pradėjo jis rašyti būdamas 15 metų, kai susidomėjo lietuvių tautosaka, ją rinko bei užrašinėjo. Yra surinkęs net 1,500 liaudies dainų, daugybę padavimų, legendų, baladžių, priežodžių. Vien folkloro Nepriklausomoj Lietuvoj Krėvė yra išleidęs 4 knygas. Iš viso tada jo raštų išėjo iš spaudos vienuolika tomų (rinktinių), o atskiri kūriniai buvo kartojami po kelias laidas, be to, perspausdinami periodikoje ir leidiniuose jaunimui.

Geriausiai pažįstami ir pamėgti jo kūriniai yra: "Šiaudinėj pastogėj", "Dainavos šalies senų žmonių padavimai", "Raganius", "Skerdžius", jo dramos — "Šarūnas", "Skirgaila".

Visą Krėvės kūrybą galima suskirstyti į romantinę ir realistinę, nors daugelis kūrinių turi realistinį pagrindą ir romantinių elementų. Romantinei kūrybai siužetus jis imdavo iš padavimų ir istorijos, o realistinei — iš kasdieninio gyvenimo (ir geriausi iš jų, kur medžiaga paimta iš kaimo žmonių); tokiuose realaus kaimo žmonių gyvenimo vaizduose Krėvė yra tikras klasikas, pasiekęs didelio siužetinio, charakterių piešimo ir stilistinio tobulumo.

Pats pirmutinis Krėvės rašytas vaizdelis yra "Miglos", bet nuo 1907 m. buvo jau pradėtas rašyti ir beveik viso gyvenimo veikalas "Dangaus ir žemės sūnūs". Anksti, dar studentavimo laikais, yra parašęs "Bobulės vargus", "Gilšę", kuri vėliau išversta į vokiečių ir anglų kalbas, ir keletą kitų dzūkiškų apsakymų. Rusijoj bestudijuodamas, Krėvė parašė ir gerąsias savo dramas: "Skirgailą" ir "Šarūną"; pastarąjį dalimis spausdino "Vilty". Įdomus dalykas, kad autorius, matyt, labai išsiilgęs gimtinės, ir "Dainavos šalies padavimus" pradėjo rašyti gyvendamas Kaukaze; greta jų sukūrė ir apsakymus "Šiaudinėj pasto-

*) Čia yra Alės Rūtos paskaita, skaityta Lituanistinių studijų savaitgalyje Los Angeles 1982 m. gegužės 15-16 d.

DIEVIŠKOJI VINCĖ

Atkelta iš 7 psl.

Tais kukliais savo prisiminimų žodžiais noriu išreikšti pagarbą ir padėką Vincės Jonuškaitės - Zaunienės - Leskaitienės Lietuvoje, taip ir išeivijoje.

Bet jos gyvenimo "daina" pasireiškė ne vien scenos teatre. Kas ją girdėjo, niekados neužmirš jos liaudies išdainuotų dainų, taip nuostabiai jautriai interpretuotų visuose koncertuose.

Nepamirštami lieka ir jos dideli darbai, ir pasiaukojimas šeimai ir visuomenės veikloje. Lietuvos Moterų Federacijos pirmininkės pareigose, ir humaniškos nuostabiai draugiškos širdies artumas toli nublokštiems saviesiems.

Dar ilgų ilgiausių metų nuoširdžiai linkiu Aukštaitijos lakštingalai, priglūdusiai Santa Barbaros pajūryje — Kalifornijoj — gyventi mūsų dideliam pasigėrėjimui, lietuvių išeivijos tarpe, sulaukusiai garbingo 80 metų jubiliejaus!

Mums buvai ir liksi "dieviška Vincė".

Sao Paulo, Brazilija
1982.VI.11.

gėj", — tai buvo 12 rinktinių kūrinių knyga; prieš knygą sudarant, jie buvo spausdinami daugelyje Lietuvos žurnalų ir mielai skaitomi.

DRAMINĖ KŪRYBA

Atskirai reikia paminėti Krėvės draminę kūrybą, kurios žymiausi veikalai — jau užsiminti — "Šarūnas", "Švitrigaila", misterija "Likimo keliais", "Mindaugo mirtis" ir sodžiaus gyvenimo vaizdų vaidinimas "Žentas".

Nei "Šiaudinės pastogės" pasakojimuose, nei jo dramose Krėvei nerūpėjo kelti socialinių kaimo problemų, o tik atskleisti dvasinį pilkų žemdirbių pasaulį; taip pat, jo sudėtingesnių veikėjų lūpose ir širdyse nemažai būdavo patriotinio elemento, meilės Lietuvai. Pavyzdžiui, ilgoje dviejų dalių misterijoje "Likimo keliais" kaimo vaikinas Vincas Višvilis keliauja amžių bėgy, siekdamas pažadinti Žvaigždikį, reiškia — prikelti Lietuvą.

Daugelis Krėvės veikėjų yra išdidžios ir maištingos dvasios; vienu tokių yra ir Šarūnas. Cituoju: "Visiems neįtiksiu ir nereikia. Aš noriu būti valdovas, o ne pataikūnas ar palenktas beržas, ant kurio visos ožkos lipinėja" (Krėvės raštų III t., 1957). Tai legendinis Šarūnas, XIV amžiaus pabaigos besikuriančios Lietuvos valstybės atstovas, atvaizduotas to pat vardo Krėvės dramoje. Laikai tada buvo žiaurūs; aprašomi ne tik priešų užpuldinėjimai, bet ir tarpusavio kunigaikščių kovos. Šarūnas — piktas ir žiaurus, uždaro būdo, savotiškas egoistas. Gimęs kuprotas, augęs nemylimu, vienišu, užtat jo širdy neišaugo meilės ir pasitikėjimo kitais jausmai. Jis buvo garbėtroška, stiprios valios ir neišsenkančios energijos, visur veržėsi vienas, veikė vienas ir siekė tik savo iškilimo. Tai primityvi, gaivališkos prigimties asmenybė, greta kurios gimė tragedijos ir sudužimas. Krėvės sukurtas Šarūnas buvo dvilypis asmuo: pasiilgęs meilės ir švelnumo, (užtat prievarta vedė jo nemylinčią mergaitę, vardu Voverę) ir kartu — žiaurus egoistas; jo švelniąją dvasios būseną lyg ir vaizdavo vaidila Rainys, Šarūne (dramoje) geras draugas, kurio kartais Šarūnas paklausydavo, ar bent pasiklausydavo jo dainų ir pasakojimų — susimąstydamas. Dramoje "Šarūnas" V. Krėvė sukūrė ir nepaprastos dvasinės jėgos moters charakterį: ištikimą, herojišką, teisingą ir atvirą, drąsią ir drauge švelnią Šarūno žmoną Voverę, kuri žūsta nuo vyro rankos.

Šioje dramoj skaitydamas pajunti tikrą senovės lietuvių gyvenimo koloritą. Beveik visi veikėjai — jausmų žmonės, gyveną instinktais, artimai susiję su gamta; jų kalba — šiurkšti, vaizdinga, nukelianti į anų laikų primityvią kultūrą.

"Šarūnas", pradžioj spausdintas "Vilty"„ atkarpoj, 1911 m. buvo atspaustas dviejų tomų knyga; teatre pirmą kartą Lietuvoj pastatytas 1924 m., režisuotas Sutkaus; Šarūno vaidmenį atliko aktorius Juozas Siparis, vaidilos Rainio — Henrikas Kačinskas. Vėliau daug kartų vaidintas teatruose.

"Šarūnas" — senųjų dienų gyvenimo pasaka, 4 dalys. Kūrinys taip autoriaus pavadintas. Priklauso prie romantinės

Rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius, gimęs 1882 m., miręs 1954 m.

Nuotrauka daryta paskutiniaisiais jo gyvenimo metais, Philadelphia, Pa.

Krėvės kūrybos — senovės vaizdavimu, herojų gaivališkumu.

"Skirgaila", 4-rių dalių istorijos drama, parašyta pradžioj Kaukaze — rusiškai — Pirmojo Pasaulinio karo metu. Autorius buvo pakviestas išversti ką nors iš savo kūrybos į rusų kalbą — Literatūros almanachui; vietoj išvertęs, jis parašė rusiškai originalią "Skirgailos" dramą, kuri buvo atspausta (rusiškai) 1922 m. Vilniuje. Už poros metų Kauno Valstybiniam Dramos teatrui panorėjus dramą suvaidinti, Krėvė "Skirgailą" atlietuvino (1924 m.) ir režisierius Dauguvietis ją pastatė Kaune; Skirgailos vaidmenį tada atliko aktorius Petras Kubertavičius. Drama buvo vaidinama ir vėliau.

Pagrindinis veikėjas — Skirgaila, Jogailos brolis, istorinis XIV amž. asmuo, subrendusios lietuvių tautinės sąmonės atstovas, siekiąs vienos, nesuskaldomos Lietuvos valstybės. Tai labai stiprios valios, blaivios politinės orientacijos žmogus, proto, ne jausmų vyras. Jo idealas — vieninga ir laisva Lietuvos valstybė, žinoma, jo vadovaujama ir valdoma; tačiau to siekdamas Skirgaila veikia ne vienas (kaip Šarūnas), o su bajorų pritarimu. Dramos pabaigoj, kai kyla karas tarp Vytauto (kryžiuočių palaikomo) ir Skirgailos, šis pralaimi. Skirgailos galybė išoriai ir... vidujiniai — palūžta. Jo mylimas vaidila Stardas, sužeistas mūšio lauke, Skarbeko, lenko kunigo prieš jo valią apkrikštijamas; nežinodamas Skirgaila palaiko Stardą veidmainiu ir netenka bet kokio pasitikėjimo žmonėmis. Mat, anais laikais ėjo kova tarp senojo lietuvių tikėjimo ir krikščionybės, pastarajai vis daugiau laimint ir įsigalint žmonių širdyse.

Skirgailos, nors ir žiauraus, asmeny atsiskleidžia dvasios didybės grožis: jis prometėjiškai maištingas, kovoja net su dievais; bet drauge suvokia jis ir tragišką savo ribotumą. Vistik, žavi Skirgailos pastangos kovoje dėl didelių, esminių žmogaus ir tautos vertybių.

Šiais dviem kūriniais — "Šarūnu" ir "Skirgaila", dramine įtampa ir išgyvenimų gilumu, Krėvė priartėja prie pačių žymiųjų pasaulinės literatūros tragiškų personažų, prie žymiųjų tragedijų ar dramų.

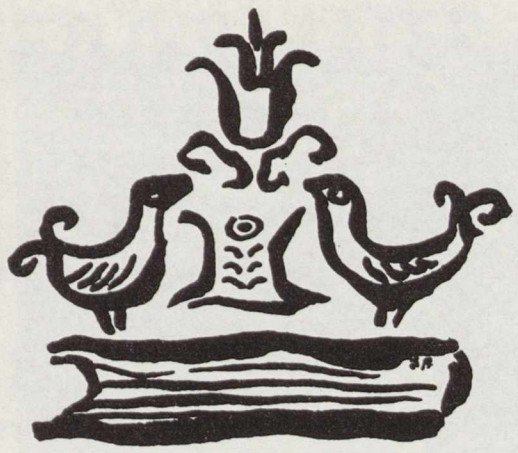

POEZIJA, PRAŠANTI DIEVIŠKOS MALONĖS

Per Lietuvių Rašytojų Draugijos suvažiavimą Clevelande Anatolijus Kairys padovanojo man savo naujausią knygą — poezijos rinkinį "Lotofagų šaly". Ir pavadinimas, ir pati knygos išvaizda, ir kelios Ados Sutkuvienės iliustracijos nuteikia estetiškai.

Gavęs dovaną, suprantama, apsidžiaugiau. Deja, susijaudinęs pamiršau paprašyti autoriaus įrašo. Dabar savo kaltę atpirksiu šia trumpa recenzija. Nesistengsiu poetui įtikti.

Anatolijus Kairys yra daugiapusiškas plunksnos žmogus, kitaip sakant, įvairių dirvonų purentojas. Žiūri jis į literatūros laukus gero, valingo ūkininko akimis. Eina, pluša, aria, akėja, sėja, nuima derlių — trokšdamas, kad joks žemės sklypas neliktų neišnaudotas. Taip ir gimsta dramos, romanai, poleminiai straipsniai, libretai ir, kaip matome, poezijos rinkiniai. "Lotofagų šaly" bene ketvirta poezijos knyga.

Ar skiriasi A. Kairio poezija nuo jo dramų bei romanų patriotikos? Šitoks klausimas bematant iškyla, kai susiduri su Ados Sutkuvienės nupieštu efemerišku Orfėju knygos aplanke. Atrodo, kad turinyje turėtų vyrauti poetiškas užsimiršimas, vaizduotė, atitokimas nuo dabarties sielvartų. Iš tikrųjų taip nėra. Autorius supina antikinius ir tautinius įvaizdžius skyriuje "Baladės". Savo gimdytojus šlovina skyriuje "Tėvas ir motiną". Neužmiršta "Dievo ir Tėvynės" — kiekvienam doram patriotui brangių sąvokų. Gi mūsų laikmečio nuopolį apšaudo posmais, sutelktais skyriuje "Strėlės į niekur".

Įžanginiame eilėraštyje poetas kreipiasi į Apoloną prašydamas:

Suteik gyvybę mano dvasios ritmui,
Papuošk nežemiška darna rimus —
Sukviesk į puotą Formą, Strofą, Pėdą
Ir pažadėk joms laurų vainikus.

Esu tikras, ši malda tik iš dalies paveikė jautrų dievaitį Apoloną. Rinkinyje "nežemiška darna" alsuoja ir ritmas, ir forma su strofomis bei pėdomis. Tačiau suklumpa rimai ir vieno kito žodžio sukirčiavimas. Kažkodėl poetas nesilaiko savo paties užsibrėžto eilėraščių nuskirstymo temomis. Pavyzdžiui, eilėraštį "Sonetas motinai" deda skyriuje "Dievas ir Tėvynė", užuot "Tėvas ir motina". Pastarajame cikle skaitome bene geriausius rinkinio eilėraščius. Iš tokių minėtini: "Ačiū, tau, Dieve", "Žmogus, kuris gyveno",

ANATOLIJUS KAIRYS

IŠ "LOTOFAGŲ ŠALIES"

Lelija

Nesiginu — aš mėgstu pakalbėti
Rimtai ir nerimtai —
O kai Lelijos pradėda žydėti
Paraudusios baltai,

Tada ištarti negaliu nė žodžio:
Susižavėjęs Lelija
Ir pasiilgęs emiškojo grožio
Aš negaliu atsigrožėti ja...

Ir Lelija — ta ant vandens ir smėlio —
Pražysta taip baltai baltai,
Ir taip baltai kad širdį mano gelia,
Lyg kryžių skausmo spinduliai!

O, Lelija! Duok man lapelį baltą,
Lapelį baltą duok, prašau!
Kad aš pagerbčiau tave nekaltą —
Ir tą, Kuris jį davė tau.

Mano tėvų duona

Žolė dainavo eidama arimais
Ir vėjas vilgė viltį lengvais rimais —
Žydės laukai, žydės žaliai,

Ir augs sėja kaip auga mūsų akys
Bebėgdamos plačiais rugių valakais —
Ateis pjūtis brandi, pilna.

Staiga pavasaris ledan sušalo
Ir žemė išsigandusi išbalo —
Po to pragydo geltonai...

Ačiū tau, Dieve

Taip visą amžių motina juos rinko
Ir dėjo lyg perlus šalia viens kito:
Ir tamsų vakarą ir šviesų rytą.

Ir nėrė ji iš jų auksinę pilį —
Vienam gale šviesa pavargus leidžias,
Kitam — į langus spindulėliai beldžias.

O vidury, lyg saulė, spindi ji pati
Ir eina vis aplink ratu ratu
Su pilimi ir su žeme kartu.

Akys ir smėlis

Sunėręs išsisėmusias rankas,
Po džiūstančiu medžiu sėdėjau
Ir nieko negalvodamas žiūrėjau

Į jau nebealiuojančia šakas
Ir kiek toliau į sausą gėlę,
Palinkusią į glėbį dirvonėlio.

Sėdėjau — nebebuvo ką svajoti —
Tiktai žiūrėt žiūrėt į gyvą smėlį,
Bačiuojantį apvalų žemės kauburėlį.

Akmuo ir žmogus

Akmuo prie kelio ieško draugo —
Vienam ir akmeniui sunku.
Praeina vienas, antras, trečias —
Nepastebėję akmenų...

Bet vieną vakarą akmuo pajuto
Kad jo krūtinė jau pilna.
Kad ant širdies, ant akmeninės,
Žmogus sėdėjo — lyg našta.

Sėdėjo taip, galvojo sau —
Neprakalbėjo nė akmuo.
Iš laimės, kad surado draugą,
Kurio širdis kieta kaip jo.

"Mano tėvų duona". Įspūdį daro "Akys ir smėlis". Čia su taupiu lyriškumu išreikštas liūdesys netekus mylimo žmogaus. Iš kitų minėtini "Lelija" ir "Akmuo".

Jei patriotinės ar religinės temos autoriaus įvaikiamos su "kairišku įgūdžiu", ir skaitytojas poeto įsitikinimais neabejoja, tai jo sandūra su epochos vingiais įklimpsta netikrybėje. Aiškiai matosi, kad poetas šią sritį traktuoja kaip sau svetimą. Galima buvo nedėti kai kurių estradinių "perlų", kad ir "Violetos", prasidedančių eilutėmis: *"Leisk man nuskinti svaigią vyšnios uogą / nuo tavo lūpų neįsivaizduoja mai saldžių"* Kitame posme: *"Aš būsiu aklas, nebylus ir kurčias, / kol mano veido nepaliesi tu!"* Šitokia eilėdara primena nepriklausomoje Lietuvoje skambėjusius Dolskio lipnius šlagerius.. Anglai panašų patosą vadina *"pathetic fallacy"*.

Ar tai sutapimas, ar kas kita, A. Kairio maniera vietomis primena kitus autorius, kurių vardų gal nė minėti neverta, pvz.:

Guliu sau po medžiu ir valgau lotą,
Gėriuos melsvais debesimis virš jo —
Ir ieškau pasakai prasmingo motto,
Tai pasakai, kuri dabar — prasmuo...

Kartais jaučiamos ir kitų poetų įtakos, nors žinomais ir gerais poetas gėrėtis ir ir iš jų pasimokyti gal ir ne nuodėmė. Tik gal negerai, kad kartais dainuojama, lyg tas viršelio Orfėjus, apsivertus galva žemyn. O labai džiaugiesi knygoje radęs ką originalaus ir sava.

Pr. Visvydas

PRISIMENANT VALSTYBINĮ TEATRĄ KAUNE

Rūtos šakelė puošė teatro uždangą.

Nepriklausomos Lietuvos laikais Valstybinis Teatras Kaune buvo reikšminga, mėgiama kultūrinių renginių vieta: Opera, Baletas, Drama, koncertai, kongresai, literatūros programos, minėjimai...

Gana geras pastatas, apsuptas gražaus sodo-parko, mielai lankomas. Sodo takais vaikščiodavo pirmąja meile pakutentos gimnazisų porelės, smalsuoliai stebėdavo aktorius ir solistus įeinančius ir išeinančius iš teatro. Ant suolelių sėdėdavo motinėlės su vaikaičiais, vyresnieji rūkė pypkes, klausėsi paukščių čiulbėjimo, numesdavo trupinių burkuojantiems balandžiams.

Čia pat Laisvės alėja, pagrindinė kauniečiams pasivaikščiojimo vieta. Vakarop susitikdavome pažįstamų, kartais net naujų veidų. Vyrai, vaikinai vaikščiodavo (daugumas) su kepurėmis ar skrybėlėmis. Pažįstamiems nusiimdavo kepures, nukeldavo skrybėles. Buvo išmokusių meniškai sveikintis, rankų judesiai lėkdavo geriau nei viduramžių karališkame prancūzų dvare. Nusilenkimo, pasisveikinimo elegancija neblogai apbūdindavo asmenį. Juo menkiau sveikinasi, juo bukesnis judesys, tuo neįdomesnis, menkiau apsitrynęs.

Ne vien kauniečiai mėgdavo savo teatrą. Iš provincijos atvykusieji stengdavosi gauti vaidinimui bilietus. Prie įėjimo į teatrą ir teatro prieangyje būdavo gražiai nupiešti plakatai. Kartais originalai, ne spaustuvėje dauginti, bet dailininkų rankomis piešti, išrašyti, pagražinti. Daug plakatų, ypač operai, yra nupiešęs dailininkas Liudas Truikys. Ar jie, tie plakatai, yra išlikę? Teatro istorijai, be abejo, tai labai įdomi, tiems laikams būdinga, plakatybė.

Bilietai į teatro vaidinimus buvo nebrangūs. Į "galiorką", aukštumoje, galėjai gauti, net operos spektakliui, mokiniams ir studentams po 50 centų. Jie gaudavo, berods, 50% nuolaidą. Gaudavo nuolaidą ir kai kurios kitos grupės.

Teatras — nedidelis. Viduje jaukus, gerai girdima. Kur besėdėtum, visur gerai girdėti ir matyti. Uolesni lankytojai gerai pažinojo kiekvieną artistą, žinojo autorių, režisierių pavardes, juos gerbė, spaudoje ieškojo aprašymų, recenzijų apie vaidybą, dainavimą. Neretai atvykdavo garsūs dainininkai iš užsienio, net pats Šaliapinas.

Kartą netikėtai greta pamačiau bevaikščiojantį dirigentą Mykolą Bukšą. Mane nepaprastai sužavėjo jo puikūs stambūs ūsai ir malonus apsiėjimas, nors jis man nė žodžio nepasakė. Aš buvau vaikas. Nuo tada tyliai didžiavausi, kad esu pats savo akimis matęs Bukšą. Nereikėjo jokio titulo, visiems buvo aišku, kas Bukša.

Prisimenu, kartą vaidintas kažin kuris Petro Vaičiūno veikalas. P. Vaičiūnas buvo labai kuklus, nuoširdžiai lietuvių visuomenės mylimas rašytojas dramaturgas ir poetas. Teatro lankytojai tuojau pastebėjo veikalo autorių, sėdintį parterio gale. Po vaidinimo pradėta ploti, šaukti "autorius, autorius", Visi atsisukę žiūrėjo ir lenkėsi Vaičiūno pusėn. Jis kukliai atsistojo — asketiško veido, tirštų, gražių plaukų — nusilenkė ir tuoj išėjo iš teatro.

Ėjo kalbos, kad kartą rašytojas Vaižgantas, kažin dėl ko nepatenkintas, pertraukos metu garsiai prabilęs į Lietuvos Respublikos prezidentą Antaną Smetoną, kuris sėdėjo prezidentui skirtoje ložėje. Bet to įvykio aš nemačiau, asmeniškai negirdėjau.

Kulkos ir ugnis prie teatro

Lietuvos Valstybinis Teatras Kaune buvo tiek pagarbi vieta, kad mes, to laiko jaunimas, laikėme beveik neliečiama, kone šventykla. Teatro kūrėjai mums atrodė pakilę aukščiau. Jie savo vaidinimais neabejotinai padėjo plačiai lietuvių visuomenei šviestis, pažinti savo ir užsienio autorius, režisierius, artistus, klausytis ir pamilti rinktinę muziką, stebėti gražiuosius baletus, žodžiu, nukilti į aukštesnį pasaulį.

1929 m. gegužės 6 dieną trys fanatikai socialistai norėjo nužudyti tuolaikinį žymų Lietuvos valstybininką prof. Augustiną Voldemarą. Kruvino atentato metu buvo nušautas Voldemarą lydėjęs kpt. P. Gudynas, sužeistas mjr, L. Virbickas. Tai įvyko prie Valstybinio Teatro, sode.

Prie to paties teatro 1972 m. gegužės 14 dieną susidegino patriotas lietuvis jaunuolis Romas Kalanta, negalėjęs pakęsti Sovietų Rusijos okupacijos. Apsipylė benzinu, užsidegė ir garsiai šaukdamas "Laisvės Lietuvai!" baisiose kančiose mirė. Dabar toje jo aukos vietoje lietuviai nuolat padeda gėlių, pasimeldžia, nubraukia ašarą. R. Kalantos garbei lietuvių poetai sukūrė daug poezijos, skulptoriai — meno darbų, rašytojas Vytautas Alantas parašė knygą, o kompozitorius Br. Markaitis kuria operą.

Lietuvos Valstybinis Teatras, pats būdamas nebylus, aplinkui supamas istorinės reikšmės įvykių. Galimas daiktas, kad jo aplinkoje yra buvę ir daugiau atžymėtinų įvykių. Be abejo, bus ir ateityje.

Latviai išsaugojo mūsų teatro planą

Aną dieną mano bičiulis latvių rašytojas Anšlavs Eglitis man įteikė Lietuvos Valstybinio Teatro planą. Kažkoks latvis išsaugojo, nes tenai 1940 m. birželio 15-7 dienomis vyko Latvių Rygos Dailės Teatro vaidinimai. Užsienyje nesu niekur matęs to mūsų mielo teatro plano (Tik yra korektūros klaida: įrašyta ne planas, bet plenas).

Gal kai kas lietuvių turi išsaugoję Latvių Rygos Dailės Teatro planą?

Dirstelkime praeitin: lauktina lietuvių teatro istorijos

Apie lietuvių teatrą turime visai nedaug žinių. Turbūt dėl neprisirengimo kaupti, saugoti medžiagą. Lietuvių Enciklopedijoje paskelbta, norintieji galės paieškoti daugiau duomenų tenai duotų veikalų sąraše, bet visa nesiekia toliau XVI a.

Senasis lietuvių teatras galėtų būti skirstomas bent į dvi grupes: Nesvyžiaus teatras, Vilniaus teatras. Abu labai svarbūs lietuvių tautos kultūrai, istorijai. Ypač apie Nesvyžių mažai žinoma. Kartais reikia spėliojimų, turėti "gerą uoslę", iki atrandama kas naujo. Apie tokius "uostinėjimus" yra rašę daugelis mokslininkų. Juk ir eiliniai žmonės paprasta nosimi dažnai užuodžia dūmus anksčiau, negu pamato ugnį.

Prieš eilę metų skelbta, kad teatralas Stasys Pilka rengė lietuvių teatro istoriją. Kai kurie puslapiai jau buvę surinkti, spaustuvėje laužomi į knygą. Tęsti darbą sutrukdė lėšų trūkumas, o vėliau aktoriaus Pilkos mirtis ir visai nutraukė darbą. Labai gaila!

Dabar skaitėme, kad teatralas Vitalis Žukauskas turi sudaręs didžiulį archyvą ir rengia knygą apie lietuvių teatrą. Dieve duoki Vitaliui geros sveikatos ir ištvermės. Per ilgai nelauktina, nes gali įsimaišyti kokios nesėkmės. Išleiski, Vitali, kiek turi, kiek gali! Vėliau bus galima papildyti ar duoti antrą tomą. Veikalui pasirodžius, atsiras recenzijų, kritikų, pasisakymų, papildymų, pataisymų, patarimų. Ir tai bus labai gerai.

Knygos apie lietuvių teatrą labai reikia. Užsienio lietuviams tai duotų naujo impulso ir energijos tęsti lietuviško teatro tradiciją.

Algirdas Gustaitis

Kotryna Grigaitytė

ANT ERELIO SPARNO

Mano laimė — gyvsidabris
ant erelio sparno.
Toli mato erelio akys,
dar toliau neša jo sparnai —
— kur saulės piramidės tviska,
kur noksta pakelėj
bevardžiai vaisiai.
Rėšk žydriąją mėlynę
sparnų ašmenimis.
Girdi, kaip toliai šaukia?
Aš liksiu čia... šiame rugpiūty,
palaidot vasarą mūs paskutinę.

Netekome LD rėmėjo prel. L. J. Mendelio

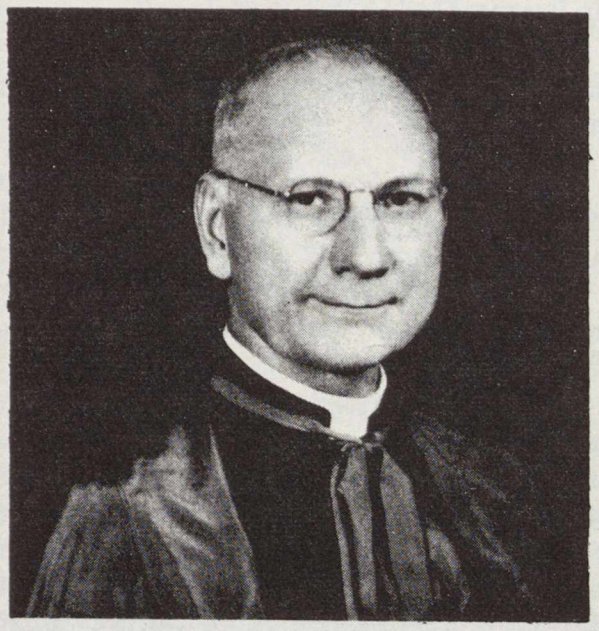

Buvęs Šv. Alphonso parapijos, Baltimore, Md, klebonas daugiau kaip 30 metų, prel. L. J. Mendelis mirė š. m. liepos 12 d. Jis buvo nuo "Lietuvių Dienų" žurnalo pradžios garbės prenumeratorius ir nuolatinis rėmėjas.

Mendelis buvo gimęs Šiauliuose 1898 m. balandžio 18 d. Vaikas su tėvais atvyko į Ameriką. Tėvas buvo angliakasys Wilkes-Barre, Pa. Sūnus, baigęs Mount Mary's mokyklą, išvyko į Amerikos kolegiją Romoje. Kunigu buvo įšventintas 1928 m. sausio 15 d. ir gavo teologijos daktaro laipsnį. iš Urban College for the Propagation of Faith. Pirmąsias mišias laikė Viekšniuose, Lietuvoje.

Klebonu į Šv. Alphonso bažnyčią Baltimorėje buvo paskirtas 1943 m. Jis čia įsteigė lietuvišką mokyklą, kurią yra baigę kun. Pugevičius, H. L. Gaidis ir k. LD bendradarbiai. Prel. Mendelis šioje parapijoje (Baltimorės miesto centre) pasižymėjo su vidurdienio "Miraculous Medal Novena". Čia labai daug surinkdavo aukų katalikų misijoms ir raupsuotųjų fondui. Prel. Mendelis neužmiršo ir lietuviškų reikalų: jis surinko 20 tūkstančių dolerių Šiluvos koplyčiai, įrengtai Nekaltos Prasidėjimo bažnyčioje Washington, DC. Velionis taip pat rėmė lietuvių organizacijas ir spaudą.

Jo įpėdiniu liko kun. Antanas Dranginis.

Muzikai Alfonsas ir Ona Mikulskiai, atšventę savo 45 metų vedybinę sukaktį Clevelande. Foto V. Bacevičius

Composers and artists Alfonsas and Ona Mikulskis celebrating their 45th wedding anniversary in Cleveland.

Lietuvos Vyčių 69 seimo metu buvo išrinkta centrinė valdyba. Kairėje valdybos pirm. L. Stukienė. Foto V. Bacevičius

The newly elected board of the Knights of Lithuania.

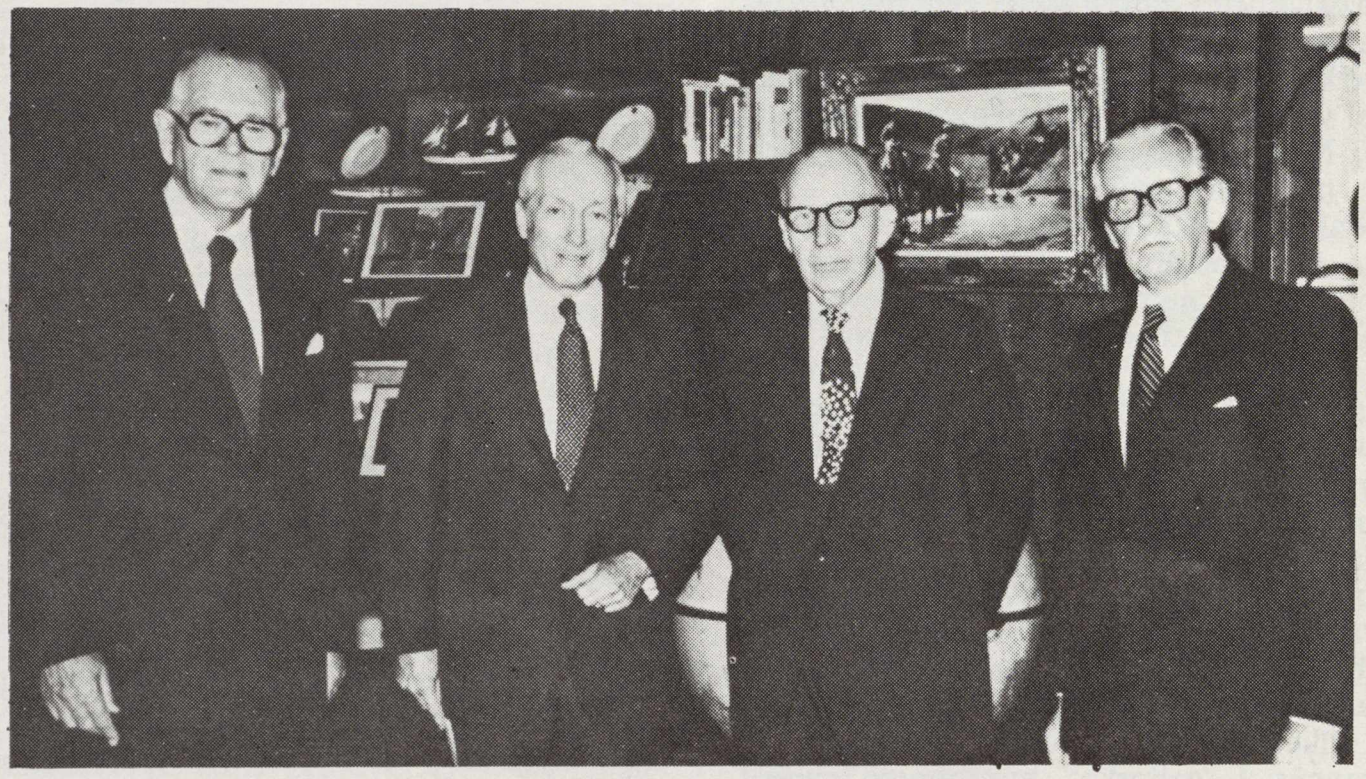

Valstybės Sekretoriaus pavaduotojas (Deputy secretary of State) Walter J. Stoessel, Jr., priima Baltijos valstybių atstovus 1982 liepos 28 d. Valstybės Departamente 60 metų sukakties proga, kai JAV pripažino de jure Baltijos valstybes.

Iš kairės į dešinę: Ernst Jaakson, Estijos gen. konsulas, e. atstovo pareigas, Walter J. Stoessel, Jr., Valstybės Sekr. pavaduotojas, dr. S. A. Bačkis, Lietuvos atstovas, ir dr. Anatol Dinbergs, Latvijos atstovas.

Deputy Secretary of State Walter J. Stoessel receives Baltic representatives at the State Department on July 28, 1982, in commemoration of the 60th anniversary of the de jure recognition of Estonia, Latvia, and Lithuania by the U.S. From left to right: Ernst Jaakson, General Consul of Estonia; Walter Stoessel; Dr. S. A. Backis, the Lithuanian representative; Dr. Anatol Dinbergs, the Latvian representative.

Kunigų Vienybės suvažiavimo dalyviai su svečiu LB Krašto valdybos pirm. V. Kutkum. Pirmoje eilėje iš kairės: prov. kun. L. Zaremba, SJ, kun. P. Baltakis, kun. A. Kontautas, V. Kutkus, vysk. V. Brizgys, prel. J. Balkūnas, prel. V. Balčiūnas, kun. V. Dabušis. Foto V. Bacevičius

Participants at the Priests' Unification Convention with guest V. Kutkus, president of the Lithuanian Community of America. In the first row, from left: Rev. L. Zaremba, S.J., Rev. P. Baltakis, Rev. A. Kontautas, V. Kutkus, Bishop V Brizgys, Msgr. J. Balkunas, Msgr. V. Balciunas, Rev. V. Dabusis.

Popiežius Jonas Paulius II sveikinasi su kun. A. Dranginiu, Šv. Alfonso parapijos klebonu Baltimorėje, piligrimų priėmimo metu Romoje š. m. birželio 23 d. Pontificia Fotografia

Pope John Paul II greets Rev. A. Dranginis, pastor of Baltimore's St. Alphonse Parish, at a Pilgrims' reception in Rome on uJne 23, 1982.

Skautų vadovai aplanko Kanados rajono stovyklavietę Romuvą. Romuva šiemet atšventė 20 metų gyvavimo sukaktį. Nuotraukoje vadovai išsirikiavę laukia parado. Foto V. Bacevičius

Scout leaders visit the Romuva camp in Canada. Romuva is celebrating its 20th anniversary.

Lietuvos Vyčių 69-to seimo dalyviai Clevelande. Foto V. Bacevičius

Participants at the 69th Knights of Lithuania Convention in Cleveland.

LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVUI 20 METŲ

Kredito kooperatyvai yra kredito institucijos, suorganizuotos ir veikiančios kooperacijos bendrovių pagrindais. Jie dar vadinami paskolų ir kredito draugijomis. Nepriklausomos Lietuvos gyvenime didelis vaidmuo šioje srityje buvo Kooperacijos banko Kaune. Didesniuose miestuose veikė tarnautojų ir darbininkų kooperatyviniais pagrindais suorganizuotos taupomosios bei skolinamosios kasos. Ši kooperatyvų rūšis labiausia žinoma Amerikoje kredito unijų vardu, esančių federalinės ar valstijos valdžios priežiūroje.

Pirmoji kredito unija Šiaurės Amerikos kontinente buvo įsteigta 1906 m. Quebeko provincijoj, pavadinta liaudies banku. Iš čia kredito unijų judėjimas buvo perkeltas į Jungtines Amerikos Valstybes, 1909 m. suorganizuojant tokią kredito instituciją Manchesterio mieste, New Hampshire. Lietuviai, po II pasaulinio karo apsigyvenę Kanadoje, esant palankiems įstatymams, kredito kooperatyvus išugdė iki milijoninių institucijų. Bene pirmasis lietuvių kredito kooperatyvas JAV—Lithuanian Credit Union—buvo įsteigtas Los Angeles mieste 1962 m. Taigi šįmet sukanka 20 metų nuo jo įsisteigimo.

Organizacinė užuomazga

1962 m. gegužės 12 d., susirinkę Tautiniuose namuose kredito kooperatyvo steigimo iniciatoriai, sudarę valdomuosius organus, pasiskirstė pareigomis: pirm. A. Kiršonis, vicepirm. dr. P. Pamataitis, ižd. V. Bacevičius, sekr. F. Masaitis ir direktorius be specialių pareigų B. Gediminas; kredito komitetas: pirm. A. Valavičius, nariai—F. Skirmantas ir V. Varnas; priežiūros komitetas: G. Petkus, A. Mažeika ir V. Pažiūra.

Birželio 20 d. gavus leidimą iš Kalifornijos valstijos korporacijų departamento, operacijos pradėtos liepos 7 d., kada 15 narių įmokėjo po 1 dol. įstojamojo mokesčio ir 80 dol. indėlių (šerų). Liepos mėn. gale jau buvo 27 nariai, rugpiūčio mėn. 31 narys. Jų įmokėti indeliai—$3,064, o išduotos paskolos $2,500. Tų metų gale jau buvo 121 narys. Indėliai—$34,-603, o išduotų paskolų balansas—$27,265.

Pirmasis narių susirinkimas sukviestas 1963 m. sausio 26 d., kuriame dalyvavo 52 asmenys. Į valdomuosius kooperatyvo organus, perrenkant trečdalį, išrinkti tie patys asmenys, tik skirstantis pareigomis, iždininku išrinktas B. Gediminas. Šiek tiek vėliau V. Bacevičiui iš valdybos pasitraukus, kredito komitetą, išėjus F. Skirmantui, išrinktas V. Sakalauskas; į priežiūros komitetą, pasitraukus V. Pažiūrai, K. Prišmantas. Svarbiausias šio kredito kooperatyvo steigimo iniciatorius buvo dipl. ekonomistas A. Kiršonis, kuris šios srities praktiškąjį patyrimą įgijo gyvendamas Toronte, dalyvaudamas steigime ir dirbdamas lietuvių kredito kooperatyve "Parama." Jam iš pat pradžių teko pirmininkauti ir Los Angeles mieste įsisteigusiam kooperatyvui kol, gavęs valdišką darbą, iš šių pareigų pasitraukė. Vėliau pirmininkais yra buvę I. Medziukas, B. Gediminas, o nuo 1976 m. A. Kiršonis vėl perrenkamas pirmininku. Kredito komitetui nuo pat pradžios pirmininkauja A. Valavičius, o priežiūros komitetui nuo 1963 m. K. Prišmantas. Reikalų vedėjais yra buvę A. Kiršonis, B. Gediminas, o nuo 1969 m. iki šiol I. Medziukas.

Pagrindiniai santvarkos bruožai

Kooperatyvas nėra eilinė lietuvių organizacija. Jis tvarkosi demokratiniais pagrindais pagal kredito unijų įstatymą, korporacijų departamento leidžiamas taisykles ir valdybos priimtus nutarimus. Pagrindinę funkciją atlieka valdyba arba tiesioginiai verčiant iš angliškojo teksto, direktorių taryba, renkama metiniuose kredito kooperatyvo susirinkimuose. Valdybos darbo apimtis yra visų kooperatyvo reikalų tvarkymas ir kontrolė. Valdyba pasirūpina, kad iždininkas ir kiti asmenys, kuriems pavesta tvarkyti kooperatyvo fondus, turėtų reikalingą garantiją. (Tokią garantiją, vadinamą Surety Bond Lietuvių kredito kooperatyvas turi 1 milijono dol. sumai.) Kooperatyvo reikalams aptarti direktoriai susirenka kas mėnesį, išklauso iždininko pranešimo ir padaryti nutarimai yra įrašomi į posėdžio protokolą. Valdybos nariai už savo atliekamas pareigas negali gauti atlyginimo: jiems gali būti apmokėtos tik faktiškai padarytos išlaidos, susijusios su pareigų atlikimu, pavyzdžiui—kelionės išlaidos. Valdyba skiria kredito komitetą, kurio pareiga peržiūrėti prašančiųjų paskolų pareiškimus, juos patvirtinti ar atmesti. Šalia valdybos yra narių renkamas priežiūros komitetas, kuris tikrina kooperatyvo atliekamas operacijas. Priežiūros komiteto galia yra labai didelė: jis gali net suspenduoti kredito komitetą, bet kurį jo narį ar valdybos narį, jei jų veiksmuose įžiūri kenkimą kooperatyvo darbui.

Šiuo metu lietuvių kredito kooperatyvo valdyboje yra pirm. A. Kiršonis, vicepirm. R. Bužėnas, iždin. I. Medziukas, sekr. M. Prišmantas ir direktorius be specialių pareigų J. Mockus; kredito komitete—pirm. A. Valavičius, nariai P. Butkys ir I. Medziukas; priežiūros komitete—pirm. K. Prišmantas, nariai J. Pažėra ir A. Mikuckis.

Pažymėtina, kad kooperatyvas yra tiesioginėje valdžios priežiūroje. Todėl jo knygos ir dokumentai yra tikrinami Kalifornijos valstybės revizorių, kurie, pastebėję kokius nors nukrypimus ar paklaidas, praneša valdybai, kad viskas būtų atitaisyta. O jeigu būtų rasta, kad kas nors neleistino pikta valia padaryta, tada būtų keliama baudžiamoji byla.

Savitarpio pagalbos pobūdis

Kredito kooperatyvų atsiradimą paskatino kai kurių verslininkų gobšumas ir noras turėti per didelius pelnus kitų sąskaiton. Į tai reaguodami, žmonės jungėsi į kooperatyvus. Šis motyvas paskatino ir lietuvius Los Angeles mieste prieš 20 metų įsteigti kooperatyvą. Nariai, kurie turi atliekamų pinigų, savo kooperatyve juos taupydami, gauna žymiai didesnes palūkanas negu komerciniais pagrindais sudarytose institucijose, bankuose. Pavyzdžiui, nuo 1982 m. pradžios Lietuvių kredito kooperatyvas už paprastas taupomąsias sąskaitas kas trys mėn. moka 9%; už terminuotus indėlius didesnėmis sumomis—daugiau, o už neapmokestinamus certifikatus — tokį pat procentą, kaip kituose bankuose. Kodėl kooperatyvas gali mokėti didesnius procentus? Kooperatyvas yra ne pelno siekianti organizacija, nes pagrinde yra savitarpio pagalba. Narys ne tik gauna aukštesnius procentus už savo indėlius, bet taip pat ir gyvybės draudimą, jei atitinka nustatytas sąlygas. Nariui šis draudimas nieko nekaštuoja, nes premijas draudimo kompanijai apmoka kooperatyvas iš bendrų išlaidų pozicijos. Indėlių saugumas taip pat užtikrintas, nes visų rūšių indėliai yra apdrausti valdžios įstaigose iki $100,000 asmeniui.

Jei nariui reikalinga paskola, kredito kooperatyvas duoda žymiai lengvesnėmis ir palankesnėmis sąlygomis, negu kitur. Šiuo atveju skolininko gyvybė taip pat apdraudžiama iki $10,000, jokių priemokų iš jo nereikalaujant. Jei narys, gavęs paskolą, numiršta, skolą sumoka draudimo kompanija. Draudimo neturi tik paskolos, garantuotos nekilnojamu turtu.

Asmuo, norėdamas kredito kooperatyve taupyti ar gauti paskolą, turi būti jo nariu. Tuo reikalu jis turi užpildyti pareiškimą, įmokėdamas $1.00 įstojamojo mokesčio ir mažiausią reikalaujamą sumą (share), kuri buvo $5.00, o šiais metais, pakeitus taisykles, $25.00. Tačiau nežiūrint kiek narys yra įnešęs į kooperatyvą pinigų, susirinkime svarstant reikalus ir renkant valdybą, jis turi tik vieną balsą.

Kooperatyvas daugeliui savo narių yra pagelbėjęs duodamas žemesniu procentu paskolas negu bankai. Štai pavyzdys. Prieš keletą mėnesių vienas narys kreipėsi į mus dėl naujo automobilio fi-

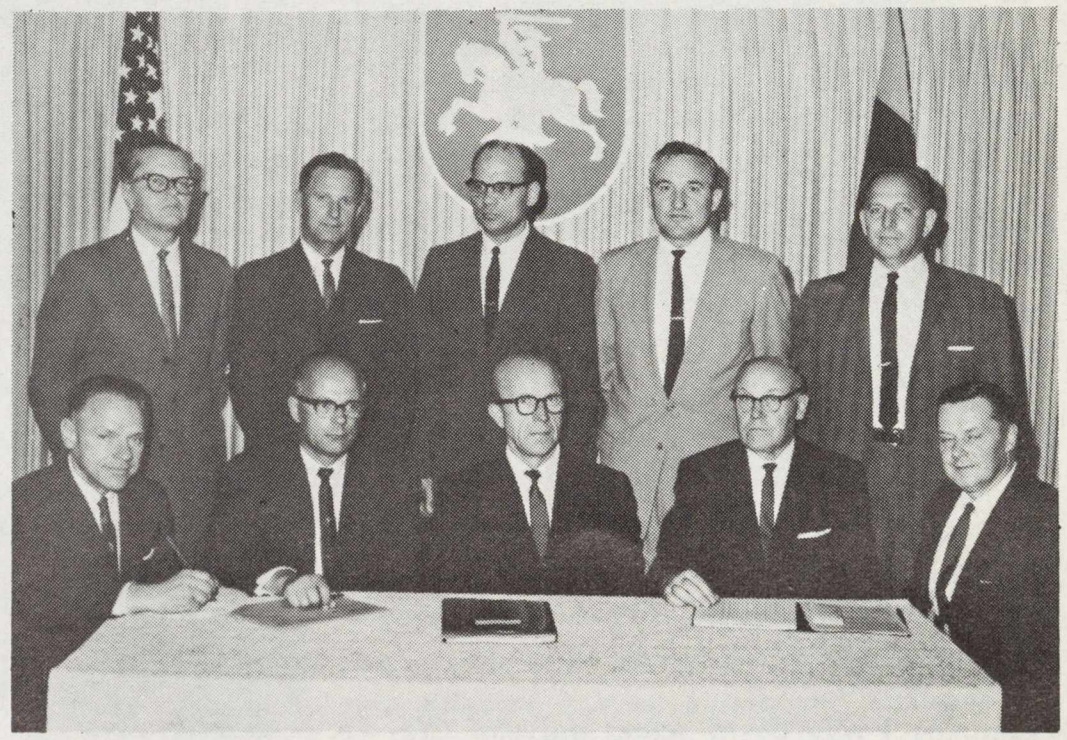

Lietuvių kredito kooperatyvo vadovybė 1963 m. Iš k. sėdi S. J. Paltus, F. Masaitis, A. Kiršonis, dr. P. Pamataitis, B. Gediminas. Stovi A. Valavičius, A. Mažeika, V. Varnas, K. Prišmantas, V. Sakalauskas.

The Managment of the Lithuanian Credit Union in 1963.

LIETUVIU KREDITO KOOPERATYVUI 20 METŲ

nansavimo. Bankas sutikęs jį finansuoti, imdamas 20%, mūsų procentas už šios rūšies paskolas buvo tik 16%. Už $10,000 paskolą, mokėdamas kas mėnesį po $304.31, per keturis metus jis turėtų sumokėti $4,607, o mūsų kooperatyvui mokėdamas $283.40 mėnesiui per tą laiką sumokėtų $3,604, taigi $,1000 mažiau. Vienas tūkstantis, kad ir šiais laikais nėra mažas pinigas! Jei per 20 metų laikotarpį kooperatyvas yra išdavęs paskolų trijų milijonų sumai, tai pagalvokite, kiek kooperatyvas yra sutaupęs savo nariams pinigų! Pridėjus žymiai aukštesnį nuošimtį, mokamą už indėlius, aiškiai matyti, kokią naudą teikia kooperatyvas savo nariams.

Sąlygos augti

Dėl nepalankių įstatymų, varžančių nekilnojamo turto paskolų išdavimą, Lietuvių kredito kooperatyvas neišaugo į milijoninę kredito instituciją, kaip Kanadoje lietuvių sukurti kredito kooperatyvai, Jei pažvelgsime į jų skelbiamus balansus, pamatysime, kad didžiausią procentą sudaro paskolos, garantuotos nekilnojamu turtui, o asmeniškos—tik mažą dalį. Pas mus gi atvirkščiai. Bet iš dalies mūsų kredito kooperatyvui tai išėjo į naudą. Staiga pakilus procentams už paskolas, institucijos, išdavusios ilgalaikes paskolas, pateko į finansinius sunkumus, nes už indėlius turi mokėti aukštesnius nuošimčius negu buvo paskolos išduotos. Ir mes esame prieš daugelį metų išdavę ilgalaikių nekilnojamo turto paskolų už 7%, kurios mums šiuo metu yra nuostolingos nes už indėlius kooperatyvas taupytojams moka 9%. Gerai, kad tokių paskolų turime nedaug.

Skaitytojui gal bus įdomu, kaip augo Lietuvių kredito kooperatyvo aktyvai. Jei 1967 m. gale, t.y. praėjus nuo įsikūrimo 5½ metų buvo $271,627, 1972 m. $391,061, 1977 m. $591,061, 1982 m. gegužės mėn. $872,794. Apskritai, kooperatyvas šiuo metu yra geroj ekonominėj pozicijoj nes garantijų ir rezervų fonduose turi apie $120,000.

Kredito kooperatyvas nėra visuomeninė lietuvių organizacija, kurios valdyba su savo iždo perteklium gali pasielgti savo nuožiūra. Pirmiausia įstatymas griežtai įpareigoja tam tikrą sumą atidėti į garantijų fondą, o iš likusių pajamų nariams išmokamas dividendas už laikomas santaupas. Kredito kooperatyvas stengiasi paremti ir lietuviškus reikalus iš skelbimų pozicijos, nes aukų skyrimas yra suvaržytas. Nuo pat pradžios kredito kooperatyvas skiria savo paramą lituanistiniam švietimui (jau pirmaisiais metais pelno dalis buvo paskirta lituanistinei mokyklai). Ir taip kiekvienais metais. Paskutiniame posėdy buvo paskirta lituanistiniam švietimui $150 ir jaunimo ansambliui $100. Šių sumų išmokėjimą reikia pateisinti prieš valdžios revizorius, tikrinančius kooperatyvo knygas. Taip pat skelbimais kooperatyvas remia spaudą ir Lietuvių radio valandėlę.

Baigiamosios mintys

Atžymint Lietuvių kredito kooperatyvo dvidešimties metų sukaktį, reikėtų pageidauti, kad į lietuvių kredito kooperatyvus įsijungtų kuo daugiausia narių, nes nauda neabejotina, ir taupytojams ir skolininkams. Kad kredito kooperatyvai yra naudinga institucija, tuo tik po ilgesnio laiko čia, Amerikoje, lietuviai įsitikino. 1967 m. įsisteigė Kalifornijos lietuvių kredito sąjunga Santa Monikoj. Ne taip seniai kooperatyvai yra įsisteigę New Yorke, Bostone, Chicagoje prie Lietuvių fondo. Yra žinių, kad ir kituose miestuose planuojamas tokios rūšies kooperatyvų steigimas. Mes kviečiame jungtis į lietuvių kredito kooperatyvus ne tik šūkiu "savieji pas savuosius," bet siūlome pirmiau įsitikinti, kad jų patarnavimas ir sąlygos yra geriausios. Į kooperatyvo narių eiles visi kviečiami įsijungti, ypač laukiamas jaunimas, kuriam anksčiau ar vėliau teks perimti iš vyresniųjų visus darbus ir įsipareigojimus.

—Ignas Medziukas

Lietuvių kredito kooperatyvo kredito komitetas posėdžiauja. Iš k. I. Medziukas, P. Butkys ir A. Valavičius.

A meeting of the Lithuanian Credit Union's Credit Committee.

Lietuvių kredito kooperatyvo vadovybė 1982 m. Iš k. sėdi J. Pažėra, A. Kiršonis, A. Valavičius. Stovi R. Bužėnas, M. Prišmantas, J. Mockus, I. Medziukas, A. Mikuckis.

The Management of the Lithuanian Credit Union in 1982.

LAIMĖS TRUPINIAI

Žiurėk ar neatsibodo Tau svajoti?
Juk nėra kelio be klaidų.
Vakar užgęso vėjo juokas,
O tu nenori atminčių.

Nenusimink kad gėlės jau nuvyto
Ir saulės spinduliai jau gęsta vakaruos.
Gyvenimas kaip vėjas išblaškytas,
Kuriuo keliu keliauti nėr žinios.

Bet jei Tu lauksi ryto auštant,
Gali nerasti jau pėdų savų,
Ir išsigandus greitai pasiklysi
Bejieškant laimės trupinių.

PASAULIO -KELIAUTOJAS

Jau nusibodo man keliauti per pasaulį
Bejieškant meilės nekaltos,
Ir viesulas man stabdo kelią
Nerandu niekur šilumos . . .

Prisimenu tėvynę brangią
Ir skausme paliktas dienas,
Kodėl likimas nukeliavo
Ne ten kur trokštu būti aš?

—Saulenė Katiliūtė

ENGLISH SECTION

THE ISSA VALLEY

Book Review by
MARGIS MATULIONIS

THE death of fantasy is perhaps the most distressing result of the egotistical careenings of the latter years of the Twentieth Century and our psyches are staggering in mental pollution, born of our own paranoias. They frustratingly cling to petrified souls gasping for the clearer winds of primitiveness.

Our age has become one of shifting responsibilities. Whereas our ancestors chose to dissolve their problems in the liquid of imagination, ascribing daily disappointments and tragedies to the maleficent intermeddling of extra-human entities, Freudian psychology and its progeny has chosen to recast our plight as the frenetic interplay of tensions generated by reactions to others and ourselves.

The problem with this approach is twofold. First, we become the centers of a basically unconcerned universe. We follow the leanings of the early Greek philosophers who thought the earth was the center of the universe and are doomed to an analogous practical disappointment. Secondly, the necessarily disquieting state of our condition permits the blame for our omnipresent frustrations to be transferred to others.

We have forgotten that our perceptions of the outside world are not only the reason for its existence but the ultimate cause of its imperfect state. A reappraisal of Kantian philosophy is sorely overdue.

It is not, however, my intention to delve into such convoluted analyses. My contention is simply that the "I'm O.K., you're O.K.." attitude which is pervasive today following the general decay of an overarching value system, has produced a malignant tension within the modern psyche. It is all the more baffling because, though the symptoms are readily cognizable, the application of modern remedies has been entirely abortive.

The reason is simple: the cause of the disease is our overweening desire to find in others the responsibility for our misfortunes and inadequacies The cure is equally simple: we either replace the responsibility where it resided initially, in ourselves, or we attribute it to some capricious manifestation of the existentialist Absurd.

Though this approach does not seem anymore satisfactory than the previous one in resolving our dilemmas, it does have the redeeming feature of relieving others of the burden of guilt that we impose on them to the detriment of societal and personal relationships.

Concomitantly with a redirection of our animosities toward an impersonal Absurd, we would perceive that it is at least partially responsible for the miseries we experience. The only possible relief will therefore come from a reevaluation and reformulation of our own psychical and physical selves.

Cz. Milosz

If our interrelationships lack the ingratiating qualities we desire, this introspection will produce a positive change. Any personal metamorphosis, however slight, is a step towards some solution. A shifting of the blame to another is subject to the idiosyncracies of his personality over which we have minimal control, if any.

Though I have used the term "Absurd" in an existentialist context, this concept has always been with us through the ages. As a personification of the ultimately illogical enemy, whether it was the "Fate" of the Greeks or the devil of Christianity, the recognition of an uncontrollable force has been universal.

The plight of the Twentieth Century has remained its adamant denial of the existence of this power and the consequent futile search for illusory causes emanating from other members of human society. To what else must we ascribe our numerous and painfully recurring wars and conflicts?

Whether the rallying cry is segregation, integration, anti-semitism, freedom or love, the product has been the germination of the seed of hatred into the blossoms of Baudelaire's "fleurs du mal."

Albert Camus saw the absurdities permeating the chaos of World War II and summarized our predicament in the Myth of Sisyphus. Man is condemned to push the boulder of his existence up the hill of the Absurd, fleeting victory destroyed by the inevitable and discouraging return of the rock to the bottom. There is really but one recourse under the circumstances: defiance and unwillingness to give up the struggle. And perhaps, preposterously, a smile.

This theme has also been admirably stated by Alexander Solzhenitsyn in "One Day in The Life of Ivan Denisovich." The ridiculous construction of a concrete wall in the Siberian tundra becomes redemptive when tackled with the right amount of enthusiasm and defial.

Hopefully, the reader has not been too wearied by this somewhat melodramatic excursion into the purlieus of a philosophy that appears dated today because of its World War II origins. I believe that by reimposing the framework of existentialism on the world situation today, we will rediscover the means to survival.

This brings us in a roundabout way to Czeslaw Milosz's "The Issa Valley" (Farrar Straus Giroux 1981).

Originally written in 1955, this anecdotal novel has been recently translated from Polish by Louis Iribarne. Besides its interest to Lithuanian readers because of the author's Lithuanian origin and numerous references to that country, the novel has a message that is timely and liberating.

Set in a fictitious valley somewhere in Lithuania, the novel describes the more peaceful and simpler years preceding World War II. We share the boyhood, adolescence, and young manhood of Thomas Surkont in the Land of Lakes, on the banks of the Issa, "a deep, black river whose surface is barely visible in places under the lily pads, which winds through meadows and between gentle slopes noted for their fecundity."

I agree with the numerous reviewers who have praised "The Issa Valley" as a lyrical account of a rural boyhood, dominated by family, nature and village life. However, the most striking aspect of the book is contained in the opening words of chapter 2: "The Issa Valley has the distinction of being inhabited by an unusually large number of devils."

The presence of these devils and their nefarious intrusions into the affairs of the valley dwellers is a leitmotif that permeates the whole novel. This provides us with what we all hope for when we grant some of our precious time to listening to the voices of others: an ally in our journey through life.

The resurrection of these simpler times also affords the reader an insight into what made them so. Though the pastoral attributes of the Issa Valley make it a charming place indeed and the residents are interesting, quaint, and disarming, this is not what distinguishes the placidness of the area from the terrifying chaos of modern city life.

It is the ubiquity of these devils that makes possible the atmosphere of content and repose.

(Continued on Page 22)

SCULPTOR RAMOJUS MOZOLIAUSKAS

by RUTA SKIRIUS

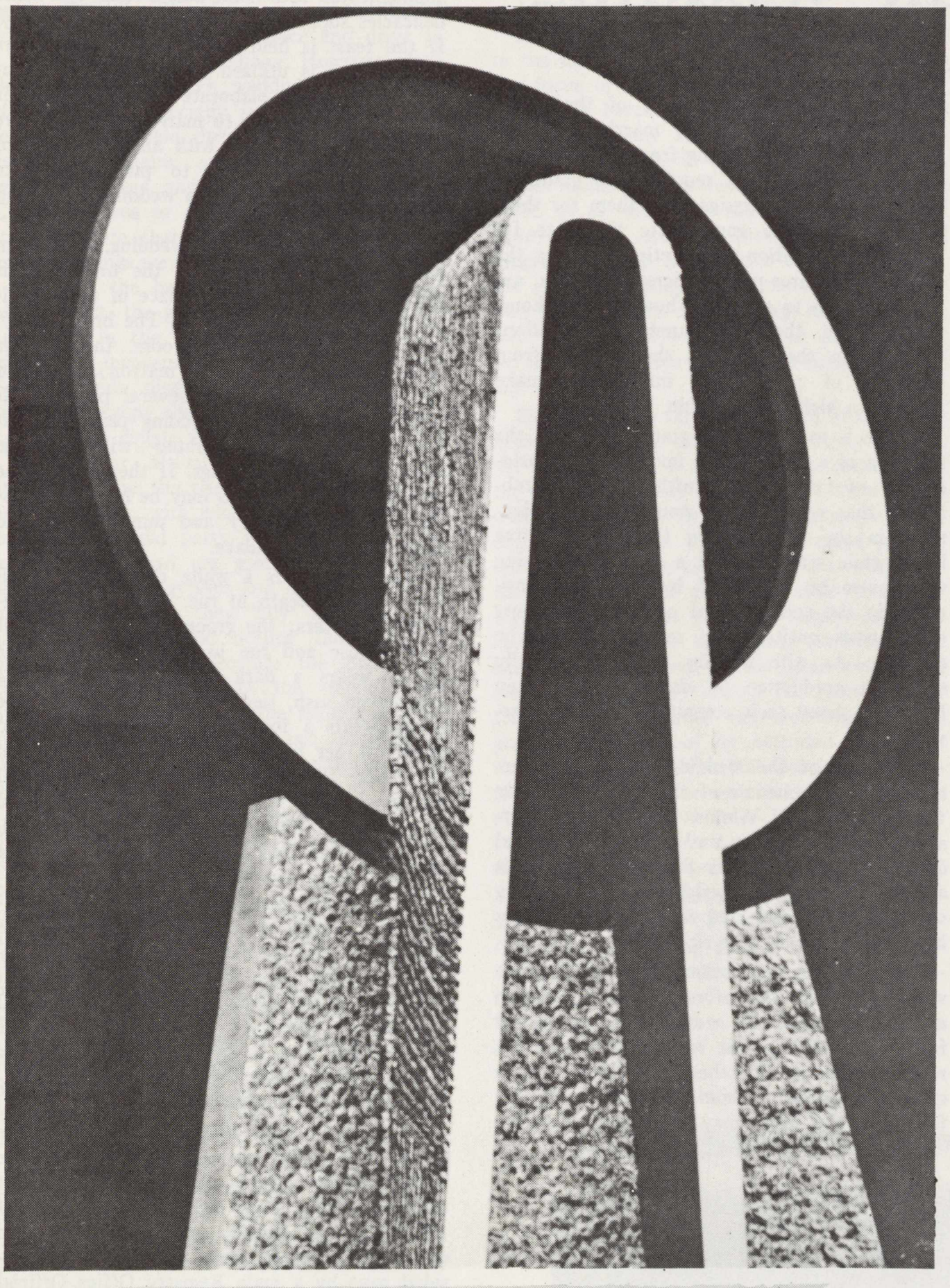

THE ASCENSION, ST. JOSEPH CEMETERY, CHICAGO

Aluminum sculpture by Ramojus Mozoliauskas.

— Ramojaus Mozoliausko skulptūra, daryta iš aliuminijaus, Šv. Juozapo kapuose.

Artists have always had a tough time in America—where appreciation can be measured by the blatant lack of subsidies provided its talent. How does an artist develop and survive in this environment, particularly during times of fiscal restraint? How does an artist maintain some degree of artistic freedom in a commercially-oriented society?

One avenue of resolving both of these issues has been discovered by Ramojus Mozoliauskas of Chicago. He has established himself as the foremost cemetery monument designer—and his work reflects pure creative genius, Lithuanian symbolism, and a hearty sense of survival in this commercial world.

Mozoliauskas went to Germany from Lithuania where he studied art at the University of Freiburg. In 1950, he came to the United States and eventually settled in Chicago to work on monuments. Fifty-five years and 800 monuments later, his work is recognized as much for its artistic value as for the practical purpose it serves. The majority of his works are located at the Lithuanian National Church Cemetery in Chicago although he has been commissioned for pieces destined to other cities.

Mozoliauskas' style is far different from the traditional American monuments one usually finds in cemeteries. He does not produce for mass consumption—the pieces are individually sculpted to personal tastes. He believes that "the serpentine top with polished sides is very old fashioned" and mostly

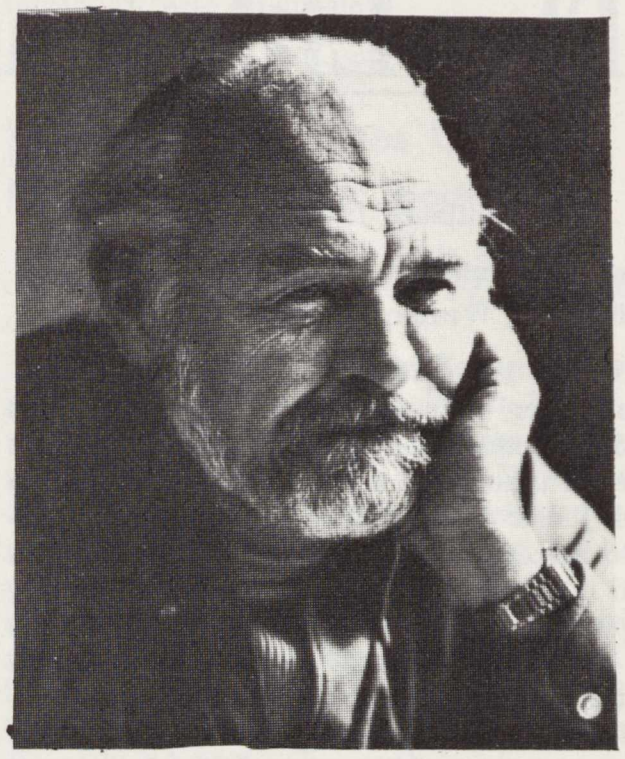

Ramojus Mozoliauskas

— Skulptorius Ramojus Mozoliauskas, Chicago, Ill.

"junk." "Oh yes, oh yes some of it is expensive junk," says Mozoliauskas. But to him, stone crafting requires knowing what one is doing, unlike other art forms, he says. "It requires skill, talent and a special understanding of art, the material you are working with and a commitment to your client—understanding them, their likes, dislikes—and designing and redesigning the most appropriate and personal form." (*Stone*, p. 13)

The finished work ranges from tiny figures to towering free forms, in granite or steel, bronze, aluminum and fiberglass. He prefers to work with metal, by the way. A Lithuanian motif is evident on most of his pieces. Lithuanians are clients he is most comfortable with. "The Lithuanians like more artistic things," he says, and ". . . they have fewer restrictions in their cemeteries about the configuration of the monument."

North Americans are far behind Europeans in appreciating the artistic potential of monuments, according to Mozoliauskas, but they are flexible people. Besides, "art life is hundreds of years older in Europe" and it may be impossible to do a fair comparison. Germans today are using small diamond saws to cut granite into modern and intricate shapes while Americans are still using hand tools. Mozoliauskas insists, however, that it doesn't cost any more to have a well-designed contemporary memorial than a standardized one. "It costs the same amount to do a good job as a lousy job," he points out.

It will take Lithuanians and Americans a while to understand this, apparently. His works are the most copied of all designers', say has contemporaries. Mozoliauskas recites a funny incident to this effect. He had carved a special Madonna figurine for a client's memorial in a Chicago cemetery. Months later, when he returned, he noticed that there were a handful of similarly carved pieces—only one of them was his own original.

(Material from *Stone in America*, Nov. 1981)

The Lithuanian Wedding

by LIUCIJA BASKAUSKAS

(Continued from Last Issue)

The Contemporary Soviet Lithuanian Wedding in Vilnius

Vilnius had traditionally been a cosmopolitan center, with a varied ethnic population and a contested national affiliation. It has at various times been a center for both Christian and Judaic learning, and a trade center occupied successively by Poles, Russians, Germans and Lithuanians. After World War II, the capital of Lithuania was moved from Kaunas to Vilnius, and most of the Polish population left for Poland. Most recently the Jewish population left for the West, and Vilnius is today re-emerging as a Lithuanian city, and as a center for Lithuanian learning, arts and cultural life.

The Lithuanian wedding continues to be celebrated in Vilnius, with the additions of the Soviet Civil Registration Rites and the elimination of numerous elements of the rural peasant traditional wedding. Furthermore, since most of the population migrated from various parts of Lithuania to Vilnius, regional differences of customs are being either ignored or homogenized into those elements that are common in all areas of Lithuania or which seem most appropriate to an urban setting.

Two of the three ritual episodes of the wedding have been eliminated: the matchmaking and the incorporation of the bride into the household of the groom. The choice of the spouse is based on romantic love, and though parents are concerned that their children marry into a "good family," the choice of mate is left to the individual. A university-educated woman most frequently marries during her last year at the University or immediately following her graduation. Among the working classes, marriage is customary immediately after graduation from high school. One of the major practical considerations for marriage at this time is the pressure arising from the system of job allocations, which require that graduates work in a location assigned to them for three years, in order to compensate the state for their free education. Theoretically, after the compulsory three-year assignment, they are free to return to the city; however, the housing shortage, the small number of positions available in the city and the removal from networks of professional information make this return highly improbable.

If one is married upon graduation, then the selection of a job location involves the consideration of two persons, with a higher probability that one of them would get an assignment in the city, leaving the other to free lance while searching for a position. Housing would also be facilitated by continuing residence in the apartment of one of the parents or relatives until a new residence would be available. As with females, the males usually marry at graduation or else wait until they have completed their compulsory military service.

The time of the wedding is largely determined by the schedule of the ZAGS, the only wedding palace of Vilnius. The facilities operate on weekends only, and since the preferred day of the ceremony is Saturday (since this allows for a two day celebration) and spring or summer the preferred seasons, couples may have to wait for three to six months.

The wedding invitations are mailed two weeks to a month before the date assigned and a private room in a cafe or restaurant (or for larger weddings the entire cafe or restaurant) is reserved for the wedding feast. Frequently, however, a room in the house of the family of the bride may still be used to receive and feast all the participants. If the feast is held in a restaurant, then the menu is supplemented with home baked cakes and other delicacies supplied by both sides of the family. If the feast is held at home, then the entire kin network is utilized to provide all the ingredients for an elaborate meal. Upon their registration of intent to marry, the couple are provided by the state with an assortment of coupons entitling them to purchase scarce items, such as gold rings, a wedding gown, and items for household use.

On the morning of the wedding, the groom arrives at the residence of the bride and is met with much joking, in place of the hostilities of the previous century. The bridal party, including the bride and groom, their *pirslys* (matchmaker) and *svocia* (matron), the maid of honor, best man, and several pairs of attendants, drive to the wedding palace in private automobiles, decorated with flowers, storks, and weddings rings. If they live in the outskirts of town, a bus may be hired to transport the bridal party and musicians to and from the wedding palace.

The bride wears a white dress, with a veil and a small wreath of rue, and carries a bouquet of flowers; the groom wears a dark suit with a rose and rue in his right lapel. The *pirslys* wears a dark suit with a *juosta*—a handwoven sash, tied over his chest; and the *svocia* wears a formal dark dress with a red flower at her breast and a *juosta*. The maid of honor and the attendants wear formal dresses of the same design and fabric and carry flowers. The best man and male attendants wear their best suits, or rent suits from a wedding rental service for the occasion.

Parents and grandparents and other relatives and friends are encouraged to attend the ceremonies, in contrast to the traditional custom by which they stayed at home to await the return of the bridal party. It is not unusual for four or five such wedding parties to be waiting their turn in the lobby of the wedding palace, together with two or three groups waiting for naming ceremonies.

When their turn comes, the great double doors of the registration hall open and the wedding party enters, to the accompaniment of organ music. They proceed to the table of registration, guided by a white gloved and elaborately dressed male attendant, and presided over by a male Registry Office Official and the male or female Deputy of the local Soviet, who conduct the ceremony. After publicly declaring their wish to marry, the groom and bride sign the register, as also do their witnesses, the best man and the maid of honor. Wedding rings are exchanged, the bride's wreath of rue is changed from the left side to the right, a glass of champagne is consumed, and the couple are congratulated by the representative of the local Soviet. A frequent musical accompaniment is the Ave Maria together with ethnic folk songs traditionally sung at weddings. The wedding party then leaves the registration hall via a side exit and are greeted with song and flowers by their friends and relatives. Though there is a photographic studio on the premises, most prefer to select their own photographer, and, upon leaving the wedding palace, drive to this prearranged location. In Vilnius, it is customary for the wedding party to take a roundabout route to the location of the wedding feast and to cross

Preparing the bride for a Lithuanian Wedding *Jaunosios prirengimas vestuvėms.*

seven bridges. Some grooms carry their brides over each of these bridges!

If the registration is to be followed by a public Catholic Church ceremony, the bridal couple leave the wedding palace and drive to a church for such a ceremony. However, since the practice of church weddings is not officially favored, especially for those in the professions, when held they are usually regarded as private affairs, are often held in outlying rural areas, and are not registered in the Church records or discussed publicly. Official statistics note that 25 percent of the Lithuanian weddings are so duplicated.

Awaiting the bride and groom at the site of the feast, the guests have in the meantime assembled in the reception hall leaving their gifts in an inconspicuous location in the foyer. Some friends disguise themselves as "gypsies" and occupy the table of the bridal party, awaiting the couple with great humor and jest.

Upon their arrival, the couple are met at the door by the parents of both the bride and the groom, with wine, bread and salt. The couple and bridal party then proceed to the wedding table and are greeted by the songs and jokes of the gypsies and the guests. After much formal barter, they "buy" the table with candy and liquor and occupy their rightful places. The *pirslys* becomes the master of ceremonies and supervises the smooth flow of the festivities including the reading of telegrams, the various greetings and speeches by the guests, the selections of the musicians, the order of the songs.

A good *pirslys* is the key person in the wedding and there are men who have been *pirsliai* for twenty or thirty weddings. Though they barely know the families involved in some cases, they consider it their duty to conduct a proper Lithuanian wedding and to continue the traditional festivities. A good *pirslys* comes prepared with liquor and candy, with long orations transcribed from ethnographic texts, with traditional greetings and much expertise in the supervision of the singing and dancing of the participants. He knows the capabilities of the musicians and usually plays a musical instrument himself, further amusing the guests.

The *svocia* supervises the meal and ensures that the proper items of food are served at the appropriate times, being responsible for the numerous elaborate cakes and their distribution to the guests. She presents the bride with a broom and some other household items accompanied by an oration elaborating, with jest, the bride's future role as a good wife.

The feast lasts as long as the rental arrangements permit, or in the case of a private residence, as long as the neighbors tolerate, usually until dawn.

The festivities continue the next morning at the residence of the bride's family; however, the next day's participation is by specific invitation only, usually restricted to immediate family members, the wedding party and a few good friends who have travelled some distance. Lodging for the family and guests is frequently the residence where the festivities occur and it is not unusual for a dozen or more people to sleep in a small room, only to wake the next morning and continue the celebration.

An elaborate wedding breakfast is served with a continuation of singing and dancing, and by midafternoon the popular conclusion of the wedding is the mock lynching of the *pirslys,* after a suitable judgment oration is read accusing him of being a liar and the cause for all this commotion. At this time, the bride rescues him by presenting a hand-woven towel and the wedding is considered over.

The bride is not expected to give presents to the members of the groom's kin group, and the focus of the gifts are from the guests to the couple. Parents of both the bride and groom provide economic support and, if the couple are able to reside in the city, give them one of the rooms of their two or three room apartment. It is usual for the bride's parents to offer housing, and it is thought that such arrangements cause less friction in the kitchen of the extended family. A couple will frequently wait seven years for housing of their own, and will probably have one or two children before moving into their state-assigned housing.

Because of the large number of students residing in Vilnius, the only University city in the Republic, there is a common variation of the wedding called *studentiskos vestuves* (a student wedding). In this less elaborate form, especially common for couples whose parents reside outside the city, there is a much less elaborate feast, the guests are close friends of the couple and the extended family does not attend. There is a subsequent wedding feast held in a rural area at the most convenient time for all, usually during the summer after graduation, with both the wedding and the graduation celebrated by extended kin. Since there is no married student housing, the couple reside in separate residences until they are able to rent a room in a private apartment or they receive a job assignment after graduation which includes priority housing.

The Civil Registration Bureau also encourages the celebration of silver and golden weddings at the wedding palaces. These anniversaries follow the pattern of wedding registrations and serve to further reinforce the official Soviet position of interest in the enduring marriages of its citizens. Novel ethnic customs have been invented including ample use of such symbols as *juostas,* rue, fire. The attendance of the entire family is customary at these ceremonies.

(To Be Continued)

White House Names Genys to National Scientific Board

Dr. John B. Genys has been appointed by the White House to the National Plant Genetics Resources Board.

The National Plant Genetics Resources Board is an executive body functioning on behalf of the President in cooperation with the Cooperative State Research Service of the Department of Agriculture. Dr. Genys will be able to suggest various programs for protection and improvement of the nation's genetic plant resources such as the development of superior strains of woody and agricultural plants. The board will give special attention to preventing losses of endangered plant strains which are presently of high value to humanity or may be valuable in the future. The strains of plants which are resistant to pests and diseases will receive emphasis.

Dr. Genys was selected to this significant national board because of his noted scientific achievements in the field of plant genetics. His educational background includes studies in three countries. His high school days were spent in Lithuania. Dr. Genys was awarded his forest management degree in Germany and later obtained his Ph.D. degree from Michigan State University.

Currently Dr. Genys is a professor of Forest Science and Dendrogenetics at the Appalachian Environmental Laboratory of the University of Maryland which functions in cooperation with Frostburg State College. He is an author of about 40 research papers in plant genetics, and last year gave an invited research report at the 17th World Congress of the International Union of Forest Research Organizations in Kyoto, Japan. This year Dr. Genys will deliver a paper at the 18th International Congress to be held in West Germany.

Personalized license plates and bumper stickers have established themselves as contemporary expressions of individuality. This photo exemplifies a Lithuanian statement. If you know of an interesting "Lithuanian" license plate, please submit a photograph with the name and address of the owner and we will do our best to publish it.

Kalifornijoje už ekstra atlyginimą ant automobilių "plates" vietoje numerio leidžiama užrašyti savo vardą (kaip Birutė) ar pavardę (kaip Kantas). Jų jau esame gavę keleta. Prašome prisiųsti daugiau.

STAFF SERGEANT STANLEY BENDER

Lithuanian Congressional Medal of Honor Recipient

by Henry L. Gaidis

The Congressional Medal of Honor was instituted during the American Civil War as the nation's highest award for valor. The decoration is conferred in the name of the Congress of the United States and upon the recommendation of the President. Its recipients are officers and enlisted men who have distinguished themselves by gallantry and intrepidity at the risk of life, above and beyond the call of duty, in armed combat with the enemy.

The first Congressional Medal of Honor was awarded on July 12, 1862, and by the end of World War II only 2199 American soldiers had earned the honor of wearing this decoration. The decoration itself is a gold, five-pointed star superimposed on a laurel wreath of green enamel. The center bears the head of the goddess Minerva, the emblem of righteous war and wisdom. The center medallion is encircled with the words "United States of America." The decoration is worn with a light-blue neck ribbon studded with thirteen white stars and hangs from a horizontal bar bearing the words "Valor."

Many Lithuanians have served in the armed forces of the United States and are aware of this honored decoration. Yet few are aware that this, the highest decoration of the United States of America, has been awarded to a Lithuanian. Lithuanian-American Staff Sergeant Stanley Bender was honored with the decoration for his service during World War II.

Bender was born on October 13, 1909, at Carliste, West Virginia, to Lithuanian immigrants Andrew and Eva Bendorius. The family thereafter settled in Shenandoah, Pennsylvania, where Stanley Bender grew to manhood. Due to the economic conditions in the late 1930s, Bender enlisted in the United States Army. His military service during World War II would eventually lead him to the shores of France. While serving as a Staff Sergeant with Company E, 7th U.S. Infantry, 3rd Division, Bender would win the Congressional Medal of Honor.

How Stanley Bender earned this medal, our nation's highest honor, can best be told in the words of the President of the United States. The following is taken from the citation which accompanied Bender's Medal of Honor.

"For conspicuous gallantry and intrepidity at risk of life above and beyond the call of duty. On 17 August 1944, near La Londe, France, Staff Sergeant Bender climbed on top of a knocked out tank, in the face of withering machine gun fire which had halted the advance of his company, in an effort to locate the source of this fire. Although bullets ricocheted off the turret at his feet, Staff Sergeant. Bender nevertheless remained standing bolt upright in full view of the enemy for over two minutes. Locating the enemy machine guns on a knoll 200 yards away, he ordered two squads to cover him and led his men down an irrigation ditch, running a gauntlet of intense machine gun fire which completely blanketed 50 yards of his advance and wounded four of his men. While the Germans hurled hand grenades at the ditch, Staff Sergeant Bender stood his ground until his squad

Staff Sergeant Stanley Bender

caught up with him; then advanced alone in a wide, flanking approach, to the rear of the knoll. He walked deliberately a distance of 40 yards, without cover, in full view of the Germans and under a hail of both enemy and friendly fire, to the first machine gun and knocked it out with a single short burst. Then he made his way through the strongpoint, despite bursting hand grenades, towards the second machine gun 25 yards distant, whose two-man crew swung the machine gun around and fired two bursts at him; but Staff Sergeant Bender walked calmly through the fire and, reaching the edge of the emplacement, dispatched the crew.

Signalling his men to rush the rifle pits, he then walked 35 yards further to kill an enemy rifleman and returned to lead his squad in the destruction of the eight remaining Germans in the strongpoint. His audacity so inspired the remainder of the assault company that the men charged out of their positions, shouting and yelling, to overpower the enemy roadblock and sweep into town, knocking out two anti-tank guns, killing 37 Germans and capturing 26 others. Staff Sergeant Bender had sparked and led the assault company in an attack which overwhelmed the enemy, destroying a roadblock, taking a town, seizing intact three bridges over the Maravenne River and capturing commanding terrain which dominated the area."

[*Signed*]
FRANKLIN D. ROOSEVELT

In the post-war period, Bender returned to civilian life. He presently lives in retirement with his family in Fayetteville, West Virgina. The winning of this, the highest decoration of the United States, surely places Stanley Bender among the greatest Lithuanian soldiers. May his displayed bravery above and beyond the call of duty always be remembered.

U.N. Declaration "Eliminates" Discrimination Based on Religion

While Moscow Steps Up Religious Persecution in Lithuania

The Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and other Discrimination Based on Religion or Belief was passed by the United Nations in 1981, after more than 20 years of debate. It proclaims the right of all people, everywhere, to "freedom of thought, conscience and religion."

The declaration's provisions include the following:

Everyone shall have the right to freedom of thought, conscience and religion.

No one shall be subject to discrimination by any state, institution, group of persons or person on grounds of religion or other beliefs.

Every child shall enjoy the right to have access to education in the matter of religion or belief in accordance with the wishes of his parents, or, as the case may be, legal guardian.

Every child shall not be compelled to receive teaching on religion or belief against the wishes of his parents or legal guardian, the best interests of the child being the guiding principle.

The declaration formulates the following "rights":

(1) To worship or assemble in connection with a religion or belief, and to establish and maintain places for these purposes.

(2) To make, to acquire and to use to an adequate extent the necessary articles and materials related to the rites or customs of a religion or belief.

(3) To write, to publish and to disseminate relevant publications in these areas.

(4) To observe days of rest and to celebrate holidays and ceremonies in accordance with the precepts of one's religion or belief.

Cleveland's Bishop Anthony Pilla with a Lithuanian cross presented by the Knights of Lithuania during their convention. Rev. G. Kijauskas is to the bishop's left with cleric E. Puteris.

Clevelando ord. vyskupas Anthony Pilla su Lietuvos Vyčių dovana — lietuvišku kryžium, kurį Vyčiai įteikė savo suvažiavimo metu. Šalia vyskupo kun. G. Kijauskas (kairėje) ir klierikas E. Puteris.

Foto V. Bacevičius

OVER 200 ATTEND BALTIC RECEPTION

WASHINGTON — Over 200 people attended the July 28th Joint Baltic American National Committee (JBANC) reception in honor of the 60th anniversary of continuous recognition of the Baltic States by the United States. Among the guests were congressmen, senators and officials from the State Department and the executive branch of government.

During the reception, a program featured presentation of the Baltic Freedom Awards and statements from various government officials.

The reception took place in the House Foreign Affairs Committee room and was cosponsored by the chairmen of the Congressional Ad-Hoc Committee on the Baltic States and the Ukraine, Congressmen Charles F. Dougherty of Pennsylvania and Brian Donnelly of Massachusetts.

Maps

In opening remarks, Maido Kari, Estonian representative to JBANC, gave a history of the recognition of Estonia, Latvia and Lithuania by the United States. He also stressed the need for a dynamic application of this position . . . "Let us get the government maps to show the true reality (of U.S. recognition of the Baltic republics)," Kari said.

State Department

Representing the State Department, Deputy Assistant Secretary of State for Human Rights and Humanitarian Affairs Melvyn Levitsky said that the 60th anniversary of continuous recognition of the Baltic States by the United States represented a milestone of "major significance."

"Estonia, Latvia and Lithuania were all internationally accepted as independent states before the Red Army marched into them," Levitsky said. "They were and are truly captive nations—their incorporation stands out clearly as the most cynical example of Soviet violation of international law."

Levitsky went on to say that the State Department did not recognize the Soviet occupation. "I can assure you that we will persist in this view and maintain our policy of non-recognition with firmness and determination," Levitsky stated to the applause of the audience.

Baltic Freedom Awards

In order to commemorate the occasion, JBANC honored Americans who had made significant contributions to the Baltic cause with the Baltic Freedom Award. Former presidents Jimmy Carter and Gerald Ford, ambassadors Loy Henderson and Max Kampelman, David Willis, Thomas Kahn and Thomas Longo were the recipients of this honor.

President Carter was honored for his work in human rights and for his efforts in insuring the continuity of the Baltic diplomatic services in the United States. President Ford was selected for his help in setting up the Baltic language services of Radio Liberty, his personal intervention in the cases of Baltic prisoners of conscience, and his determination to reject the Soviet interpretation of the Helsinki Final Act.

(Bot Carter and Ford sent letters indicating that they would be unable to attend the reception.)

David Willis was honored for his outstanding journalism from the Baltic States. During his tenure as the Moscow correspondent for the Christian Science Monitor, Willis made extensive trips to the Baltics and authored a large number of articles reflecting the conditions there. Now reporting from London, Willis was unable to attend the reception.

Tom Kahn

The other four recipients were present to accept their awards and give short statements.

Tom Kahn, assistant to the president of the AFL-CIO, has been an active supporter of free trade labor unions in Eastern Europe.

In his acceptance statement, Kahn emphasized the AFL-CIO's commitment to the concept of free association throughout the world.

"The AFL-CIO has a long history of consistent and outspoken opposition to totalitarianism and the repression of democratic rights whether from the left or from the right. We have never accepted the notion, popular during the era of detente, that the Baltic States or any part of Eastern Europe is the property of the Soviet Union," Kahn told the audience.

Thomas Longo, Baltic Desk Officer at the State Department from 1978 to 1981, was honored for his efforts in working out the policy which would allow the continuation of the Baltic diplomatic services.

Emotional Highlight

What most observers agreed was the emotional highlight of the program occurred next, when Gunars Meierovics, chairman of JBANC, presented the Baltic Freedom Award to Ambassador Loy Henderson.

Meierovics noted the long service and dedication Henderson has shown for the Baltic republics. Henderson first came to the Baltic countries in 1919 with the Red Cross and la-

(Continued on Page 22)

Sculptor R. Mozoliauskas's creative monuments, St. Casimir cemetery, Chicago
— Skulptoriaus R. Mozoliausko nukalti paminklai Šv. Kazimiero kapuoee Chicagoj.

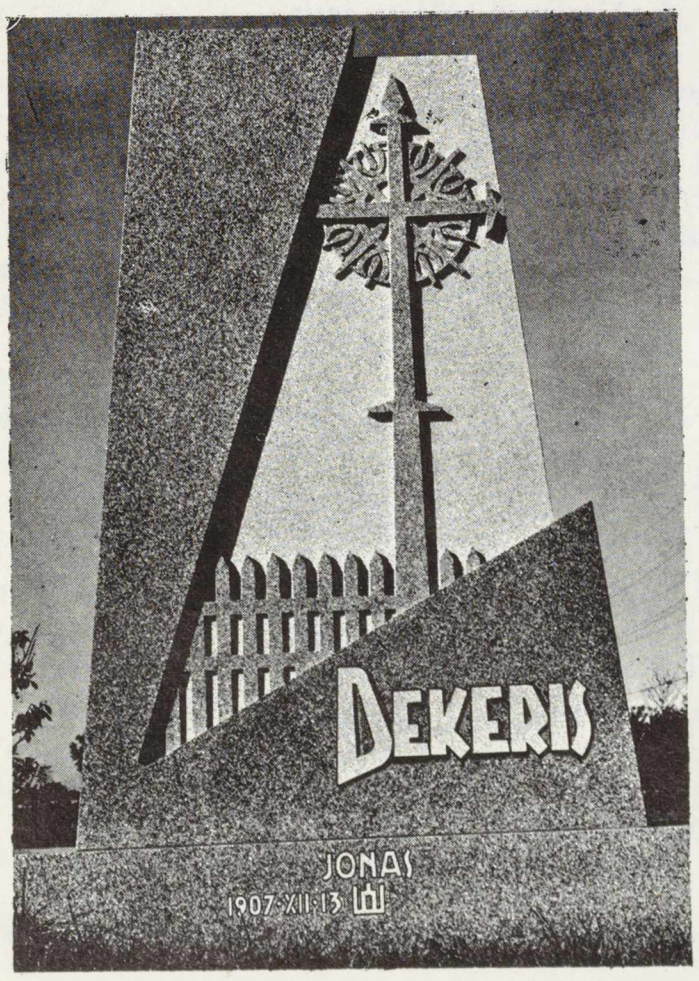

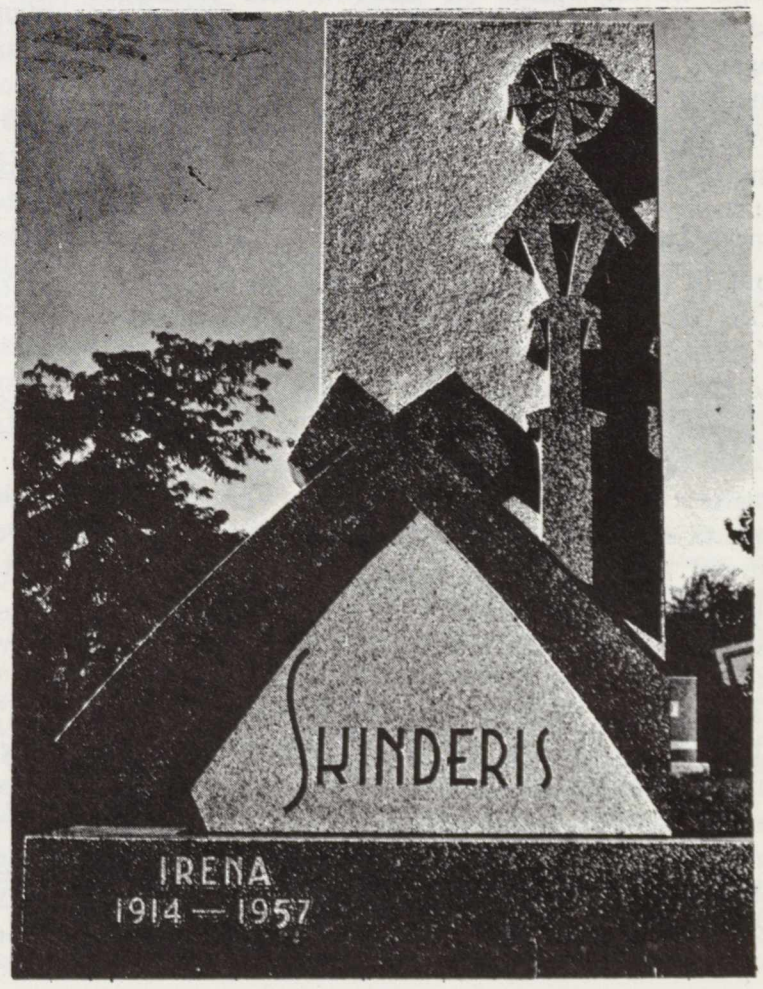

At the marriage of Nijole Lenkauskas and Kestutis Slotkus from Columbia. Nijole is the daughter of Dr. Edmundas and Milda Lenkauskas. She is seen with her new husband, her parents, grandparents and relatives.

Birželio 12 d., Clevelande, D.M.N.P. lietuvių bažnyčioje susituokė Nijolė Lenkauskaitė su Kęstučiu Slotkum iš Kolumbijos. Nijolė yra kultūrininkų dr. Edmundo ir Mildos Lenkauskų duktė.

Nuotraukoje jaunieji ir jaunosios tėvai, seneliai Gulbinskai ir artimieji giminės.

Foto Vlado Bacevičiaus

Soviet Influence In the U.S. Courts

Regarding the trials of some immigrants from Europe where the Office of Special Investigation is accusing them of so-called war crimes, attorney at law Mr. S. Paul Zumbakis wrote an article in the Lithuanian daily "Draugas" (June 29, 1982). In this article among other things he said:

"It is difficult to understand why the Department of Justice of the United States, through its Office of Special Investigations (OSI), follows the policy of using the services of the Soviet Union and their Secret Service Agency, the KGB. As it is widely known, the Soviets do not observe any civilized legal procedures, especially in the area of political lawsuits . . . In 1980, the Chief of the OSI met with Soviet agents in Moscow and entered into a secret agreement for the use of KGB agents and documents supplied by them against so-called "war criminals" of the Second World War. As a rule, the Soviets collect the materials concerning such a person and then turn everything over to OSI for their use . . .

"KGB agents not only procure witnesses, but in close and friendly cooperation with the OSI attorneys, the Soviets also procure various "supporting" documents. The defendant's attorneys often do not get the opportunity to closely examine these documents. They receive only Xerox copies of such materials and even then, in poor condition. The KGB agents select only those documents which they intend to use in each case, and do not open the archives for further investigation to the defense attorneys. Quite often, submitted documents have corrections and rather conspicuous falsifications. Such materials are used against the accused persons who have been designated by the Soviets to be condemned in one way or another. It is beyond belief that such materials are being used by the American government through the Office of Special Investigations . . .

"It is very sad to observe how the American courts, in their attempt to adhere to the United States Immigration laws are being abused by the Soviet agents and the members of the Department of Justice's Office of Special Investigations."

. . . Over 200 Attend

(Continued from Page 21)

ter became the secretary of the U.S. legation to the Baltic republics. Throughout the rest of his career in the State Department, which included service as the Assistant Secretary of State, he had consistently promoted the Baltic cause.

Henderson, who is 90 years old, gave an impassioned speech recounting his long involvement with Estonia, Latvia and Lithuania.

"I looked at the crowd, at the old and the young, at the remnants of the Baltic States—refugees, their children and grandchildren—and I could not restrain my tears," Henderson said.

He said that when he first visited the Baltic states in 1919 they were disease ridden and ravaged by war. Yet they managed to create three countries. When he returned 10 years later and saw what Estonia, Latvia and Lithuania had been able to accomplish, he said "my admiration was indeed great."

"And when their independence was snuffed out by the illegal occupation by the Soviet Union, I truly wept . . . I am glad that our government has never recognized the illegitimate takeover," Henderson concluded.

Max Kampelman

The last Baltic Freedom Award of the evening was presented by Janis Riekstins, the president of the American Latvian Association, to Ambassador Max Kampelman. Riekstins called Kampelman "a distinguished diplomat, lawyer and scholar, a fighter for freedom and self-determination of all nations, a staunch defender of human rights and human dignity."

Kampelman was honored for his speeches on the Baltic States and related issues at the Madrid conference. His strong advocacy has brought the Baltic issue to the attention of the Commission on Security and Cooperation in Europe and the rest of the world.

"My expression of appreciation is to all of you for the award, but it is an expression of appreciation not only in my personal behalf but on the behalf of all of American society," Kampelman said. The Balts and others continue to remind the American people that "so so long as there are continued aggrandizements as the result of aggression and as a result of imperialism, so long as those evils exist in the world, the United States is not safe."

"We therefore have an obligation to identify ourselves (American society) with these important objectives," Kampelman said. He said that the work of Balts and others for the causes of self-determination and human rights was the strength of the United States.

"You are not just working for your memories, your relatives and your ancestors," Kampelman concluded, "but also for strengthening the American society."

THE ISSA VALLEY

(Continued from Page 16)

Any inexplicable disruptions are quickly attributed to them and their frequent hostility towards the innocent inhabitants is not seen as recrimination—only whimsy.

I am not advocating a belief in devils as a cure for our present difficulties. They are simply the incarnation of the Absurd and we need not look too far to find a contemporary avatar. We can discover one readily in the present stockpile of nuclear weapons. An innate desire for a commonsensical and practical approach to the turmoil redolent in contemporary headlines has begun to infiltrate the baffled billions of the world's inhabitants and has become the mucilage of togetherness and understanding. It is my hope that there will be adequate time for it to harden.

"The Issa Valley" performs a salutary rearranging of the homocentric universe and presents a model of a world where we are refreshingly subordinate again.

We should read it and ponder.

Prašome taupyti pas mus —

St. Anthony
Savings & Loan Association

Joseph F. Gribauskas
Executive Secretary

Main Office
1447 South 49th Court, CICERO, IL
60650 • Sub. 656-6330 / Chicago —
242-4395

Naujai atidaryta skyrius:

10 S. 660 Route 83 (at 92nd St.)
Willowbrook, Illinois 60521

(312) 789-0777

GARBES PRENUMERATOS

V. Alantas, Detroit, MI
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
J. Z. Agustinius, Illinois
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA.
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
Inž. Peter Baltran, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
G. Balukas, Oak Lawn, IL
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
Dr. John Bernotavicz, Barrington, IL
D. Brazdžionis, Los Angeles, CA
Juozas Briedis, West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
H. Bruszauskas, Vokietija
Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH
John Čiurlionis, PA
Rev. M. Čyvas, Albany, N.Y.
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA
A. Devenienė, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
A. Dičius, Santa Monica, CA
Alg. Didžiulis, Bogota, Colombia
Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
A. Galdikas, Brentwood, CA
Bronė Gajauskienė, Santa Monica, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
K. Galiūnas, Santa Barbara, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
E. ir L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
J. P. Kairys, Brocton, MA
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk, San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. A. Laucius, Chicago, IL
M. M. Lietuvnikas, Orlando, FL
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
A. M. Macarus, Hagar Shores, Michigan.
A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
Al. Mogenis, Quincy, IL
A. Musteikis, Fallon, NE
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
Jonas Putna, Cardiff, England
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, Santa Monica, CA
K. R. Razauskas, Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis, Waterbury, CT.
O. C. Šadeika, Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
Apol. Sajus, Santa Monica, CA
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Dr. V. B. Sky,
Inž. J. Talandis,
Juozas Truškauskas, Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
A. Valavičius, Chicago, IL
S. P. Vaičaitis, PA
K. Vanagas, Vancouver, B.C., Canada
Inž. V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Po $70—M. Lembertienė
Po $40—V. Vasiliūnas
Po $15—P. J. Petraitis
Po $11—B. Mackiala
Po $10—O. Malkauskas, K. Aižinas, V. Tamošiunas
Po $5—A. L. Mažeika, J. Stempužis, A. Ruigys

Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.

Gasparas Kazlauskas aukojo redakcijai $500, ir administracijai $500. Labai ačiū už paramą L.D. žurnalo.

—A. Skirius, leidėjas

SOVIETŲ VALDŽIA PABALTIJYJE NETEISĖTA — tvirtina Australijos vyriausybė

Australijos vyriausybė vėl patvirtino, kad ji nepripažįsta Pabaltijo kraštų įjungimo į Sovietų Sąjungą. Birželio 15 d. Vliko pirmininkas dr. K. Bobelis įteikė memorandumą Lietuvos reikalu Australijos ministeriui pirmininkui Malcolm Fraseriui. Į memorandumą, ministerio pirmininko pavesta, rugpjūčio 10 d. atsakė veikianti užsienio reikalų ministerė Margaret Guilfoyle, kuri rašo:

"Australijos vyriausybė nepripažįsta de jure *Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Tai buvo ir tebėra labai tvirtas šios vyriausybės nusistatymas. Pripažindama, kad Pabaltijo valstybės šiandien yra Maskvos kontrolėje, Australijos vyriausybė jokiu būdu nelaiko Sovietų joms užmestos valdžios teisėta."*

Malonu, kad Jūsų Komitetas vertina Australijos poziciją ir kad ji prisideda prie tarptautinės paramos Jūsų bylai", užbaigia savo laišką ministerė Margaret Guilfoyle.

BALTIC BAKERY

Juozas ir **Aldona Ankai** — savininkai

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60609 ..... Telef. (212) LA 3-1510

——ir——

2616 West 69th Stree, Chicago, IL 60629 .... Telef.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

U. S. POSTAL SERVICE
STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION
Required by 39 U. S. C. 3685

1. Title of publication. LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS.
2. Date of filing, 10-6-1982.
3. Frequency of issue. Monthly except July and August.
3a. No. of issues published annually—10
3b. Annual subscription price $20.00.
4. Location of known office of publication. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029
5. Location of the headquarter of general business offices of the publishers
6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor.

Publisher Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504.

Editorial Committee, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

Managing editor Anthony F Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Cali. 91504

7. Owner (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual, must be given.) Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Drive, Burbank, Calif. 91504.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities (If there are none, so state). None.

9. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes.

☐ Have not changed during preceding 12 months.

☐ Have changed during preceding 12 months.

(If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

10. Extent and nature of circulation.

A. Total no. copies printed (Net press run). Average copies each issue during preceding 12 months — 1600. Single issue nearest to filing date — 1600.

B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales. Average no. copies.. — 50. Single issue — 50. 2. Mail subscriptions — Average no. 1398. Single issue — 1398.

C. Total paid circulation. Average.. — 1448. Single issue — 1448.

D. Free distribution by mail, carrier or other means, samples, complimentary and other free copies. Average no.—74. Single issue — 74.

E. Total distribution (sum of C and D) — Average no. 1522. Single Issue — 1522.

F. Copies not Distributed

1: Office use, left-over, unacounted, spoiled after printing.

Average No. 78. Single issue — 78.

2. Returns from news agents — None.

G. Total (Sum of E & F — should equal net press run in A). — Average no.— 1600. — Single issue — 1600.

I certify that the statements made by me above are correct and complete.

(Signature of editor, publisher, business manager or owner).

Anthony F. Skirius
Publisher

12. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual)

39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with the Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the reduced postage rates presently authorized by 39 U. S. C. 3626.

(Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) [Signed] A. F. Skirius, publisher and owner.

PS Form 3526 Aug. 1978.

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:00 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00
plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
602 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Monday through Friday 4:00-4:30 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
2056 CNB Bldg., Detroit, MI 48226
WMZK–AM banga 1400
pirmadienį, trečiadienį, penktadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.
"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas šešt. ir WEVD stoties
New Yorke, nuo 8-9 v. v., 97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smailienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.
DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rute Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas
Sekmadieniais 8-9 val. vak.
Ved. Viktoras Vaitkus
10 John St., Waterbury, Ct. 06708
Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA
LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA
TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA
ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku 41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti
"Lietuvių Dienų" prenumeratą
1982 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029